

KO E HALANGA TĀPUAKI

Ma'á e Kāinga Tonga 'i he

UNITED METHODIST CHURCH

‘Okatopa 2026

LAU FOLOFOLA FAKA'AHŌ

KO E LAU FOLOFOLA FAKA’AHO

‘Okatopa: Fekumi ki he ‘Otuá lolotonga ‘etau Folaua ha Māmani Faka’ofa kae Hiliō hono Faingata’á / “Seeking God’s Presence as we Navigate a Beautiful yet Brutal World.”

Tu’apulelulu, ‘Okatopa 1: Lau Folofola – Filipai 3: 4b-9.

Ki’i Ama: Filipai 3: 7-8, “Ka ko e alā me’a pehē, ‘a ia ko hoku fakakoloa ‘i mu’á, kuo loa ‘eku lau ia ko e koto fakamasiva koe’uhi ko Kalaisi. Seuke, ‘oku ou kei lau ni foki ‘a e ngaahi me’a ko iá kotoa ko e koto fakamasiva, koe’uhi ko ‘ene fungani ‘a e ‘ilo’i ‘o Kalaisi Sīsū ko hoku ‘Eiki; ‘a ‘Ene ‘Afio’ na’a ku tuku ai ke mole kotoa, ‘io, ‘o u lau ko e kinoha’a pē, koe’uhi ke fakakoloa ‘aki au ‘a Kalaisi.”

Pou ‘Ao: Kapau ‘e to’o kotoa he ‘ahó ni ‘a e me’a ‘oku fai ai ‘etau fa’a pōlepolé, ko e hā leva ‘e kei toe ke tu’u ai ho’o mo’uí? Ko e fehu’i ia ‘oku fai ‘e Paula ki he kāingalotu Filipai pea mo kitautolu ‘i hotau kuongá ni. Na’á ne fakahā mahino ko e ngaahi me’a na’á ne lau ko hono fakakoloa ‘i mu’á, kuó ne lau ia ko e koto fakamasiva koe’uhi ko Kalaisi. ‘Oku ‘ikai ko ha lea faingofua ia he na’e ma’u ‘e Paula ‘a e tukufakaholó, akó, tu’unga faka-lotú, potó, ‘a e mālohi, mo e fālala’anga ‘i he sio ‘a e kakaí. Ko e ngaahi me’a kotoa eni ke fai ai e polepolé. Ka na’e hoko kotoa pe ia ko e veve koe’uhi ko ‘ene fe’iloaki mo Kalaisi. Na’e ‘ikai ke ne toe fua ‘aki ‘ene sio ki māmani ‘a hono hingoá, fāmili, tukufakaholó, mo ‘ene taukeí – ka ne fua ‘aki ‘a e fungani, ko ‘ene ‘ilo’i ‘o Kalaisi. ‘Oku fēfē kitautolu ‘i hotau kuongá ni? Ko e hā e ngaahi me’a ‘oku kei fai ai ‘etau pōlepolé? ‘Oku ‘ikai ke lau ‘oku kovi kotoa ‘a e ngaahi me’a ‘oku tau pōlepolé ai, he ko e ngaahi tāpuaki kotoa ia. ‘Okú toki kovi pe ‘i he taimi ‘oku tau faka’atā ai ke ne fetongi ‘a Kalaisi ‘i he faitu’utu’u ki hotau lotó. ‘Oku fa’a ‘i ai e taimi ‘oku tau fakafalala ange ki he me’a kuo tau lavá ‘i he fakafalala ki he me’a kuo fai ‘e Kalaisi. ‘Oku ‘i ai pe taimi ‘oku tau lau ai ‘etau lavame’á ko e makatu’unga mo e fakava’e mālohi ki he ‘etau mo’uí, kae ngalo ko e maka tuliki mo’oni ko Kalaisi pē. ‘Oku fa’a hiki leva e lāngilangi mei he ‘Eiki ‘oku totonu ke ‘a’aná ‘o ha’u ia kiate kitautolu. Neongo pe ko e hā hotau tu’unga mo ha me’a ‘oku tau lava he ‘etau muimui kia Kalaisi, ‘oku ‘ikai totonu ke puli ai, ko e kau fakamo’oni pe kitautolu ma’a Kalaisi. ‘Oku lava kotoa ia, ‘o hangē ko e lau ‘a Paulá, mei he ‘ilo’i ‘o Kalaisi. Na’e fakalau kotoa ‘e Paula ‘a e ngaahi me’a na’á ne fai hono fakakoloá, pea ko hono “fungani” ko ‘ene ‘ilo’i ‘a Kalaisi. Ko Kalaisi na’á ne lava hono fakahaofi, fakafuó, fakatau’atāina’i mo fakakoloa’i ia ‘aki ‘a e ‘amanaki lelei ki he ‘apí mo e koló. ‘Oku tau fakafeta’i he ngaahi tāpuaki kotoa pe na’a tau lave ai, kae huluatu ‘etau fakamālō ko ‘etau ma’u ‘a Kalaisi ko hotau To’utakanga Pikima’u pe. Kapau ‘oku kei ‘i ai ha koloa ‘okú ne pule’i hotau lotó, pe ko ha lakanga ‘oku tau pipiki ki ai ‘o mālohi ange ia ‘i he ‘etau piki ki he kolosí, pe ha lavame’a ‘oku tau falala ki ai ‘o lahi ange ia ‘i he kelesi ‘a Kalaisi, pea ko e ‘ahó ni ‘oku ui mai ai ‘a Paula ke tau tukuange kotoa ia ka tau piki pe kia Kalaisi, ‘a e koloa ‘oku ‘ikai mole. Ko e mo’ui ‘oku fakakoloa ‘aki ‘a Kalaisi ‘oku ‘ikai ko e mo’ui masiva, ka ko e mo’ui kuo fakatau’atāina mei he pōlepolé, fe’au’auhi, manavahē na’a mole ‘a e tu’ungá, pea mei he faka’amu ke fakamo’oni’i kitautolu ki he kakaí. He kapau kuo ma’u ‘e Kalaisi hotau lotó, kuo ma’u ‘e hotau lotó ‘a e me’a ‘oku mahu’inga taha ‘i he mo’uí mo e maté. Ko e lau ‘a e Himí, “Ko e ma’u Koé, ko e ma’u kotoa.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki Sīsū, ako mai ke mau lau ‘a e me’a kotoa pē ko e si’isi’i ia ‘i he mālohi ‘o hono ‘ilo’i Koé, pea ke mau tukuange ‘emau pōlepolé kotoa kae fakakoloa ‘aki kimautilu ‘a Kalaisi. ‘Emeni.

Falaite, ‘Okatopa 2: Lau Folofola – Filipai 3: 10-14.

Ki’i Ama: Filipai 3: 14, “‘Oku ou tutui atu ki he tepí, ka u ma’u e palé. Ko e pale ko iá, ko e ui mai ia ke te hū ā ki Hēvani” (Taulua).

Pou ‘Ao: ‘I he lolotonga ‘o e ngaahi palopalema ‘oku tau fekuki faka’aho mo ia he ‘alu ki ‘olunga ‘a e totongi ‘o e koloá, mole mo e ngāue ‘a e tokolahi fakataha mo ‘enau ‘inisiua falemahaki pea uesia e ngaahi fāmili lahi ‘e hono fakahaua ‘e he ICE, ko e hā e tepí ‘oku ‘uhinga mai ki ai a Paulá? Ko hai, pe ko e hā hotau tokoni ke ne fakaa’u kitautolu ki he tepí ‘i he lova ‘oku talanoa ki ai e ‘apositoló he Lēsoni ‘oku tau fakalaulauloto ai he ‘ahó ni? Ko e fehu’i fe’unga eni mo e Kaveinga ‘okú ne tataki kitautolu he mahiná ni: “Fekumi ki he ‘Otuá lolotonga ‘etau Folaua ha Māmani Faka’ofa kae Hiliō hono Faingata’á.” ‘Oku ‘ikai faka’ikai’i ‘e Paula ‘a e faingata’a ‘o e fononga’angá, ka ‘okú ne tala fakapatonu mai ko e kau muimui ‘oku ‘ikai fua ‘enau mo’uí ‘aki e ngaahi pale fakataimi ‘a māmani, ka ‘oku fua ‘aki ia e ui faka-langi ‘a e ‘Otuá ‘ia Kalaisi Sīsū. ‘I he māmani faka’ofa kae moku faingata’á ni, ‘oku lahi e ngaahi tepí ‘oku tala mai ke tau lova ki ai: ke ma’u ha koloa lahi ange, ke ma’u ha hingoa lelei ange, mafai lahi tahá pe ko ha tu’unga ‘oku mahu’inga mo langilangi’ia ‘Oku ‘ikai kovi ‘a e akó, ngāue, tauhi fāmili, mo e fokotu’utu’u lelei ki he kaha’ú; ko e ngaahi tāpuaki ia. Ka ‘oku hoko ia ko e kavenga kapau ‘oku

tau lau ia ko e tepi ia ke fai ki ai 'etau lová. Kapau 'oku lahi ange 'etau feinga ki he tu'umalie kae vaivai 'etau feinga ke ma'u 'a Kalaisí, pea 'oku mātu'aki fiema'u ke toe fakatonutonu. 'E 'ikai ke tau lava ke kau ki he lová 'o kapau 'oku tau kei pine'i pe 'i he mamahi 'o e kuohilí, ngaahi tōnōnou, pe pōlepole 'o e lavame'á, he ko e ngaahi me'a ia 'oku nau ha'i hotau va'é mo fakatuai'i 'etau lelé. Ko e 'uhinga ia 'a Paula ki he'ene "fakangalongalo'i" 'a e ngaahi me'a 'o e kuohilí kae kakapa atu ki he ngaahi me'a 'oku 'i mu'á. 'Oku 'ikai ke 'uhinga 'etau fakangalongalo'i e kuohilí ke tuku 'o 'ikai ke toe fai ha tokanga ki ai. 'Oku 'uhinga pe ia, ko 'etau fili ke 'oua na'a pule 'a e kuohilí ki he kaha'u kuo ui mai ki ai 'a Kalaisí. 'Oku malava ke tau ako mei he kuohilí, fakafeta'i ki he tāpuakí, fakatomala mei he fehalaakí, pea hu'ihu'i atu e ngaahi me'a 'oku kei fakamamafa ki he lová. Ko e pale 'oku ui mai ki ai 'e 'ikai mole ia he tō 'a e māketi fakatupu pa'angá, pe mahaki faka'auhá, pe ko ha tau, pe ko ha ongoongo fakailifia. Ko e pale ia 'o e feohi mo Kalaisí, ko e mo'ui 'oku fakaivia 'e he Laumālié, pea ko e 'amanaki 'oku fakama'u 'i he 'api mo e kolo 'oku palōmesi maí. 'E mahu'inga ke 'oua te tau tuku ke uestia 'etau lová 'e he longoa'a 'oku lolotonga hoko 'i hotau lolotongá. Kae kei fakamama'u pe 'etau sió kia Kalaisi, fakama'ama'a 'a e kavenga 'oku 'ikai 'aongá, pea tutui atu ki he ui 'oku ha'u mei 'olungá. He ko e "Muimui" 'oku fekumi ki he 'Otuá 'i he māmani faka'ofa'ofa kae faingata'á ni, 'e lava ke lova 'aki 'a e tuí, kātakí, mo e 'ofa, 'o ma'u 'a e pale 'oku 'ikai molé.

Ānau, Lotu mo e Aukai: 'Eiki Sīsū, tokoni mai ke mau tuku 'a e me'a 'o e 'aneafi, ka mau kakapa atu ki he me'a 'oku 'i mu'á, pea tutui ki he pale 'o e mo'ui ta'engatá. 'Emeni.

Tokonaki, 'Okatopa 3: Lau Folofola – Matiu 21: 33-46.

Ki'i Ama: Matiu 21: 43, "Ko ia 'oku ou tala atu, 'E to'o meiate kimoutolu 'a e Pule'anga 'o e 'Otuá, pea 'e tuku ki ha kakai 'oku fua 'o tāu mo ia."

Pou 'Ao: Ko e Lēsoni 'oku tau fakalaulauloto ai, ko e lea ia 'a Sīsū ki he kau Taki 'o e Lotu faka-Siú, ko kinautolu ia na'e 'ilo ki he Laó mo hono faka'uhingá pea mo e Ouau Lotú kae 'ikai ke mo'ui 'aki 'a e 'Otua 'oku nau lotu ki ai. Na'e lahi ange 'enau tokanga ke malu'i honau tu'ungá 'i he'enau tokanga ki hono fakakakato honau Ui mei he 'Otuá. Na'a nau 'ofa he ngoue vainé kae fehí'a'ia ki he tokotaha na'e 'a'ana 'a e ngoue vainé. 'Oku mahu'inga ke tau fehu'i heni: Ko e kakai fēfē 'oku finangalo e 'Otuá ke tuku ki ai hono Pule'angá? Mahino 'aupito pe tali 'a Sīsū: ki he kakai 'oku "fua 'o tāu mo ia." 'Oku 'ikai ko e kakai 'oku 'iloa. 'Oku 'ikai ko ha kakai 'oku mā'oni'oni. 'Oku 'ikai ko ha kakai 'oku ma'u tu'unga. Ko e kakai pe 'oku fisikitu'a mei he'enau mo'ui 'a e fua 'o e Laumālie Mā'oni'oni. Ko e ha leva e fua e Pule'angá: ko e anga fakatokilalo mo taliangi, ko e talangofua mo e lototō, manava'ofa mo e tui 'oku kītaki etc.,. 'Oku hā 'a e fuá 'i he taimi 'oku tau fai ai ha ngaue 'oku 'ikai ke 'ilo ki ai ha taha. 'Oku tupulaki 'a e fua 'o e Pule'angá 'i he taimi 'oku tau tukulolo ai kae faka'atā ki he 'Otuá ke ne fakafuo 'etau mo'ui. 'Oku hā 'a e fuá 'i he taimi 'oku tau 'ofa ai ki he kakai 'oku faingata'a ke 'ofa'i, fakamolemole'i kinautolu kuo nau fai mai ha kovi, pea kei fai pe hotau lelei taha 'o 'ikai 'amanaki ki ha toe fakamālō'ia. 'Oku toe hoko pe fakatokanga 'a hotau Ki'i Ama ko e palōmesi. 'Oku kumi ma'u pe 'a e 'Otua ki ha kakai, hangē pe ko koe mo au, ke fai e ngāue 'a hono Pule'angá. Ko e taimi 'oku fakafisi ai ha kulupu, pea 'oku fokotu'u hake 'e he 'Otua ha kulupu kehe. Ko e taimi 'oku tapuni ai ha matapā 'o ha lotu ki he 'Otuá pea 'okú ne fakaava 'e ia 'a e matapa kehe. 'Oku 'ikai ha taimi 'e 'osi pe ngata ai 'a 'ene misioná. Ko e fehu'i: Te tau kau ki ai pe 'ikai? 'Oku pole'i kitautolu 'e hotau Ki'i Amá ke sivilivi'i hotau tu'unga fakalaumālié. 'Oku tau tokanga ange ke malu'i hotau tu'ungá 'i hono fakakakato 'a e Ui 'a e 'Otua kiate kitautolú? 'Oku tau fiefia he me'a 'oku ma'u mei he ngoue vainé kae tukunoa'i 'a e ngāue 'o e ngoue vainé? 'Oku tau fakafeta'i he 'oku toe ma'u pe hotau fakalotolahi mei hotau Ki'i Ama. 'Oku tuku falala 'e he 'Otua 'a hono Pule'anga kiate kinautolu 'oku nau lotu māfana mo vēkeveke, kae 'ikai ki he kakai 'oku fie mahu'ingá. Kapau 'oku ke ongo'i ta'etaau, manatu'i ko e 'Otuá 'okú ne tuku falala hono Pule'angá ki he kakai 'oku "IO" ki he'ene Ui. 'Oku hōifua ia ki he kakai 'oku nau tui mo falala kakato kiate Ia pea mo faka'atā hono Laumālié ke ngāue 'iate kinautolu. Tau kau fakataha pe 'i he kole ki he 'Otuá ke ne ngaohi kitautolu ko e kakai 'oku hā ai 'a e fua 'o hono Pule'angá pea tuku ke hoko e fua ko iá ko e fu'ufu'unga tāpuaki'i ma'á ha ni'ihī kehe. Tau kole ki he 'Otuá ke ne ngaohi ho'o mo'ui ko ha ngoue vaine 'oku tupu tau'atāina mo mahu ai 'a e lelei 'a e 'Otuá.

Ānau, Lotu mo e Aukai: 'Eiki, ako mai ke mau tauhi angatonu 'a e ngaahi ngoue kuó ke tuku falala mai kiate kinautolu, pea ke mau fua ha fua 'oku tāu mo ho Pule'angá. 'Emeni.

Sāpate, 'Okatopa 4: Sāpate hono 19 Hili 'a e Penitekosi. (Lanumata).

Lēsoni: 'Ekioto 20:1-4, 7-9, 12-20; Saame 19; Filipai 3:4b-14; Matiu 21:33-46.

Mōnite, ‘Okatopa 5: Lau Folofola – ‘Ekisoto 32: 1-6.

Ki’i Ama: ‘Eikisoto 32: 1, “Pea ‘i he vakai ‘e he kakai ‘oku fakatotoka ‘e Mōsese ‘ene ‘alu hifo mei he mo‘ungá, na‘á nau fakatahā kia Elone, ‘o nau pehē kiate ia, ‘Tu‘u, ‘o ngaohi mai hatau ‘Otua ke takimu‘a kiate kitautolu, he ko e me‘a ki he sianá ni ko Mōsese, ‘a ia na‘á ne ‘omi kitautolu mei ‘Isipité, ‘oku ‘ikai te tau ‘ilo pe ko e hā kuo hoko kiate iá.”

Pou ‘Ao: Ko e hā ‘a e “kaafi koula” ‘oku tau ngaohi he taimi ‘oku fuoloa ai ‘etau tatali ki he ‘Otuá, ‘i hotau kuongá ni? Ko e fehu‘i ia ‘oku ‘omai ‘e hotau Ki’i Amá. Na‘e ‘ikai ke fakafepaki ‘a e kakai ki he fo‘i lea ko e “taki”; na‘a nau kei fiema‘u pē ha ‘otua “ke takimu‘a kiate kinautolu.” Ka ko e palopalemá, na‘a nau fiema‘u ha ‘otua ‘oku vave hono ngaohi, faingofua e fesiofaki, pea lava ke nau pule‘i ‘aki ‘enau fiema‘ú. Kuo fuoloa ‘a Mōsese ‘i he mo‘ungá, kuo hoko ‘a e tatali ko e tailiili, pea kuo liliu ‘a e tailiili ko e tauhi ‘aitoli. ‘Oku fakamanatu mai heni ko e ‘aitoli ‘oku ‘ikai ngata pē ‘i ha tamapua koula pe ha fakatātā ‘oku punou ki ai ha kakai; ko e ‘aitoli ko ha me‘a pē ‘oku tau tuku ke fetongi ‘a e falala kakato ki he ‘Otua mo‘uí. ‘I he taimi ‘oku ‘ikai mahino ai e halá, ‘oku faingofua ke tau kumi ki he ngaahi me‘a teuteu pe ‘o e fononga‘anga ke tau malu ai hangē ko e pa‘angá, tu‘ungá, ngaahi vā fekau‘aki mo e kakai, mafai pe mālohi fakafo‘ituitui, tekinolosiá, pe ko ha fa‘ahinga founa ‘oku tau pehē te ne fai vave ‘a e me‘a ‘oku tau fiema‘ú. ‘Oku ‘ikai kovi kotoa ‘a e ngaahi me‘a ko iá, ka ‘oku nau hoko ko e kaafi koula ‘i he taimi ‘oku tau falala lahi ange ai kiate kinautolu ‘i he ‘Otuá, pe taimi ‘oku tau feinga ai ke fakatatau mai ‘a e finangalo ‘o e ‘Otuá ki hotau lotó. Ko e konga fakamamahi taha he talanoá ni, ko e vave ‘o e ngalo ‘a e ngaahi ngaue fakaofa na‘e fai ‘e Sihova ma‘anautolu ‘i honau fakatau‘atāina‘i mei ‘Isipite. ‘Oku ‘ikai ke tau toe fu‘u kehekehe mei he kakai ‘Isileli. Ko e taimi pe ‘oku tau to ai ki ha faingata‘a pea ‘oku vave ange ‘etau kumi ki he ngaahi me‘a ‘osi mo ‘auha ke ne fai hotau fakanonga, kae li‘aki ‘a e ‘Otua mo‘uí. ‘Oku ui kitautolu ke tau fakatomala pea situ‘a faka‘aufuli mei he ngaahi ‘otua ‘aitoli kuo tau tauhi, pea tau toe foki ki he falala kakato kia Sihová. ‘Oku ‘ikai ko e falala ko iá ko ha nofo fakalongolongo pe ta‘e fai ha ngāue; ko e falalá ko e talangofua ‘i he taimi ‘oku te‘eki ke mahino ai e halafonongá, ko e lotu faka‘utumauku ‘i he taimi ‘oku fuoloa ai ‘a e hangē ‘oku ‘ikai ke tali mai e lotú, ko ‘etau ha‘aki piki ki he Fuakavá neongo ‘a e ‘ikai ke ha mahino mai ‘a e me‘a ‘e hoko ‘i he kaha‘ú. Ko e mo‘uí ‘a e muimui ‘o Kalaisi ‘oku ‘ikai ke toe ngaohi ha ‘otua kehe ke ne fakafuo mo fakalanu hotau lotó, ka ‘okú ne faka‘atā ‘a e ‘Otua mo‘uí ke ne ngaohi hotau lotó ke tatau mo hono finangaló. Pea ko e talafungani ma‘atautolu, neongo ‘etau fa‘a fa‘u kaafi koula ‘i he manavahē, ‘oku kei ‘alo‘ofa pē ‘a e ‘Eiki, kei ui mai pē ke tau foki ange, pea kei fe‘unga pē ‘ene kelesi ke toe fakatonutonu hotau halá. Ko ia, kapau ‘oku ‘i ai ha me‘a kuó ne kapu hotau lotó he taimi ‘oku fuoloa ai ‘etau tatali ki he ‘Otuá, tau tuku ia ki tu‘a he ‘ahó ni, pea tau falala ki he ‘Otua Ta‘ehā he ‘okú ne ‘i ai, ‘okú ne taki, pea ‘okú ne fe‘unga mo hotau ngaahi vaivaí.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E ‘Otua mo‘uí, tokoni mai ke mau tukuange ‘emau ngaahi kaafi koula kotoa, pea falala kakato ki he ‘Afioná ‘i he tatali, ilifia mo e fononga kotoa pē. ‘Emeni.

Tūsite, ‘Okatopa 6: Lau Folofola – ‘Ekisoto 32: 7-14.

Ki’i Ama: ‘Eikisoto 32: 12b-13, “E ke lolou mu‘a ‘a e mala ki ho kakai. Manatu kia Epalahame, kia ‘Aisake mo ‘Isileli, ko ho‘o kau tamaio‘eiki, ‘a ia na‘a ke fuakava kiate kinatuotlu ‘i he ‘Afioná, ‘o ke folofola ki ai, ‘o pehē, ‘Te u fakatokolahi homou hako ke tatau mo e ngaahi fetu‘u ‘o e langi, pea ko e fonuá ni kotoa kuó u lea ki ai, te u ‘atu ia ki homou hakó, pea te nau tofia‘a aki ‘o ta‘engata.”

Pou ‘Ao: ‘Oku mo‘oni e hiva usú ki hotau Ki’i Ama ki he ‘ahó ni, “‘Isileli e ko e pē lé, pē lé, ka kuo mele.” ‘Oku hangē ‘Otua heni ko e lau ki he “‘ofa ‘a e kuí”. ‘Oku ‘ofa ‘o lahi ange ia he ‘ofa ‘a e ongo mātu‘a totonu ‘a e tamasi‘i mo e ta‘ahiné, ka ko e taimi pe ‘oku “kakaha” ai ‘ene ‘itá, pea ‘oku tā pe ke a‘u ki he tūkunga mālié. Ko e fakakolekole eni ‘e Mōsese e ‘Otuá he “kakaha” hono houhaú ki he‘ene fanga pelé he‘enau ngaahi kaafi koula. ‘Oku kātaki‘i ngata‘a, he‘etau vakai atu, ‘a e ‘ofa atu kae hangē ‘oku ‘ikai hounga he‘enau tu‘u hake ‘o ngaohi e fanga ki‘i ‘otua ‘auha ke fakatatau ki he ‘Otua ‘o e Fakatupú. ‘Oku fēfē fau ‘enau ta‘e falala ki he ‘Otuá ke nau fai ai e me‘a ‘oku kovi taha ki hono finangaló ko e toe ngaohi “‘otua” ke fakau‘ua‘i ‘aki ‘a ‘Atonai Sihova Sapaoti! Ko e fa‘ahinga vale pehé ‘oku totonu pē ke ‘oange hono tuhá. Fakafeta‘i he na‘e ‘ikai ke loto pehē ‘a Mōsese. Na‘e ‘ikai hola mei he kakai anga fulikivanú ni, ka ne tu‘u ia ‘i he vaha‘a ‘o e houhau totonú mo e kakai halaiá, pea tautapa ki he ‘Eiki ke manatu ki he‘ene tala‘ofá mo hono Huafá ‘i he lotolotonga ‘o e ngaahi Pule‘angá. ‘Oku uki kitautolu he māhiná ni ke tau: “Fekumi ki he ‘Otuá lolotonga ‘etau Folaua ha Māmani Faka‘ofa‘ofa kae Hilió hono Faingata‘á.” ‘Oku faka‘ofa‘ofa ‘a e māmani he ‘oku kei hā ai e lelei ‘a e ‘Otuá, ka ‘oku hilió hono faingata‘á he

taimi 'oku vave ai 'etau tukuaki'i, fakafepaki, mo fakangalo'i e meesi 'a e 'Otuá. 'Oku ui kitautolu ke tau fekumi ki he 'Otuá 'o 'ikai 'aki e lotu ma'atautolu pē, kae fai 'aki e lotu tōtōaki ma'anautolu 'oku faingata'a'ia, fehalaaki, vaivai, mamahi, pe 'ikai toe lava 'o lotu ma'anautolú. 'Oku faingofua 'i hotau kuongá ni ke tau kau atu ki he longoa'a 'o e mītia fakasōsiale mo e ngaahi fetu'utaki he opé, 'o fai e tau'aki ta'aki 'o e ngaahi me'a 'oku fakatupu maumau ki he nofo-'a-kāingá. 'Oku toe faingofua foki ke tau fakavavevave ke faka'ikai'i mo fakahalaia'i e kau takí, fāmili, pe ha taha pe kuo hē mo fai hala. Ka 'i he māmani faka'ofa'ofa kae hiliō hono faingata'a'ia ni, 'oku ako mai 'e Mōseke ke tau fekumi ki he finangalo 'o e 'Otuá: ke 'oua te tau fiefia 'i ha taimi 'oku tō ai taha ki he kovi, ka tau tu'u vaha'a, pea lotu tōtōaki ma'anautolu. 'Oku 'ikai fakangalo'i 'e he lotu tōtōaki 'a e fehalaaki mo e fiema'u ke fakatonutonú; ka 'okú ne sio ki he kau fehalaaki 'aki e fofonga 'o e kelesi, ko e ui ke foki ki he'ene meesi mo 'ene fuakavá. Ko hono finangalo ke liliu e malá ki he meesi, pea ke fakaava ha hala ki he fakatomalá. 'Oku mātu'aki fiema'u 'i he kuongá ni ha kau kalisitiane 'oku tu'u vaha'a ma'a e fānau 'oku mafasia fakaelotó, ma'anautolu 'oku kumi ha nonga mo ha melinó, kau kumi hūfángá, ngaahi Pule'anga 'oku lolotonga taú, ngaahi fāmili 'oku moveuveú pea mo tu'u vaha'a ma'atautolu foki. 'Oku tau fiema'u kotoa pē 'a e meesi 'a Kalaisí. Na'e tu'u vaha'a 'a Mōseke ki 'Isilelí, kae tu'u vaha'a 'a Kalaisi ma'atautolu 'i he kolosí. Ko ia, 'oua te tau lotu pē ki ha'atau nongá, ka tau tu'u vaha'a 'i he lotu ma'a māmani kotoa, pea fálala 'oku kei fanongo mai pe 'a e 'Otuá, mo kei fakatonutonu, pea kei fai fakahaofi pe.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E ‘Otuá ‘alo‘ofa, ako mai ke mau tu'u vaha'a 'i he lotu tōtōaki ma'a kinautolu 'oku vaivai mo hē, pea fálala ki ho'o kelesi ke fakafo'ou mo fakahaofi. ‘Emeni.

Pulelulu, ‘Okatopa 7: Lau Folofola – Filipai 4: 1-4.

Ki'i Ama: Filipai 4: 4, “Mou fiefia 'i he 'Eiki ma'u ai pē: 'io, ka u toe 'ai atu, Mou fiefia.”

Pou ‘Ao: 'Oku malava nai ke tupu ha fiefia mo'oni 'i ha lotu 'oku lolotonga mafasia? Ko e fehu'i ia na'e fai 'e he 'apositoló ki he kāingalotu Filipai, pea mo kitautolu 'i hotau kuongá ni. 'Oku toe mahu'inga ange 'a e fehu'i ni he ko e fai mei pilisone. Ko e fiefia 'i he 'Eiki ko e tu'unga 'oku a'u ki ai ha mo'ui 'oku aka loloto 'i he 'ilo'i ko Kalaisi 'a e 'Eiki 'o tatau ai pe 'i he taimi 'o 'ene langi melié mo 'ene langi tamaki 'a e hala fonongá. Na'e maheni a Paula mo e ngaahi me'a 'okú ne ta'ofi e fiefiá, ko e fakakikihi 'i he Siasí, ko e mamahi mo e mahaki'ia 'a e sinó, ko e fakafepaki 'a e kakai, ko e nofo pilisoné, mo e ta'e'ilo pe ko e hā e me'a 'e hoko he kaha'ú. Neongo kotoa e ngaahi faingata'a'ia ni, na'e mahino kia Paula 'oku 'ikai ke nau lava ke ta'ofi ai 'a e feohi 'a e kakai mo e 'Eiki. Ko e 'Eiki 'oku tu'unga ai 'a e “fiefiá” ka 'oku 'ikai ko e fakakikihi, mahaki'ia fakaesinó, pe ko ha toe faingata'a 'oku tau fekuki mo ia. 'Oku hanga 'e he 'Eiki 'o liliu 'a e ngaahi me'a 'oku tau faingata'a'ia ai mo mamahi ke hoko ko e ako'anga kiate kitautolu 'i he tuí, kātaki mo e 'amanaki lelei. 'Oku lahi 'a e ngaahi me'a 'oku tau fakangofua ke ne maumau'i 'etau “fiefia 'i he 'Eiki” – lotomo'ua ki he kaha'ú, ko 'etau ongo'i ta'efe'unga 'i hono fakahoa ki he kakai kehé etc. 'Oku ui kitautolu 'e he Ki'i Amá ke fakatonutonu 'a e feitu'u 'oku tau kumi ai 'a e “fiefia 'i he 'Eiki.” Kapau 'oku makatu'unga 'etau fiefia 'i he 'Eiki mei he tu'unga 'oku 'i ai 'etau mo'ui lōtolú, pea ko e mo'oni 'e fakalanu pe 'a 'etau fiefia 'e he lelei mo e kovi 'a 'etau mo'ui lōtolú. Kapau 'oku ma'u 'etau “fiefia 'i he 'Eiki” mei he lea pea mo hono fakahikihiki'i kitautolu 'e he kakai, pea ko e mo'oni 'e fakataimi pe 'o fakatautu ki he sio 'a e kakai. Ka 'o kapau 'oku tau ma'u 'a e “fiefia 'i he 'Eiki” mei he 'Eiki, pea ko e mo'oni 'e tu'uloa 'o ta'engata 'a e fiefia ko ia. Ko e kakai 'oku fiefia 'i he 'Eiki 'oku 'ikai ke nau 'ata'atā mei he lo'imata'ia, pe fiema'u tokoní mo e ongo'i mafasia mo vaivai. Ko e kongá kotoa pe eni 'o e “Fiefia 'i he 'Eiki.” Pe ko e hā pe tūkunga 'oku 'i ai 'etau mo'ui he lolotonga ni, ko hotau Uí ke fiefia 'i he'etau ma'u e mo'ui. Fakafeta'i ki he 'Otuá he'ene kau mo kitautolu he 'ahó ni. Fakamālō'ia hono Huafa Lahí 'i he 'ofa mo e kelesi 'oku tau toloto monū'ia ai he lolotonga ni. Fiefia he ivi mo e mafai 'oku tau 'inasi ai ke fakakakato e ngaahi fatongia 'okú ne ui kitautolu ki ai he 'aho kotoa pe. Sineome'a, ko e taimi 'oku taulōfu'u mai ai e ngaahi kavenga ke fuá, tuku ke tau toe fanongo fo'ou ki he Uí na'e fai 'e Paula mei pilisoné, “Mou fiefia 'i he 'Eiki ma'u ai pē: 'io, ka u toe 'ai atu, Mou fiefia.”

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'Eiki Sīsū, ako mai ke mau fiefia 'iate Koe ma'u ai pē, neongo 'a e ngaahi tūkunga 'o e mo'ui, pea ke mau fakafeta'i 'i ho'o kelesi 'oku 'ikai mole. ‘Emeni.

Tu'apulelulu, ‘Okatopa 8: Lau Folofola – Filipai 4: 5-9.

Ki'i Ama: Filipai 4: 6, “Neongo pe ko e hā 'a e me'a, 'oua te mou lotomo'ua ai; ka 'i he me'a kotoa pē tuku ke hā ki he 'Otuá ho'omou ngaahi kolé, 'i he lotu mo e hūfia, pea fai mo e fakafeta'i.”

Pou ‘Ao: Ko e hā 'a e me'a 'okú ne fa'a fetongi e lotú 'i hotau lotó he taimi 'oku tau lotomo'ua ai? 'Oku fa'a vilo takai pe 'etau fakakaukau 'o hangē ka 'ikai hano ngata'angá pea tau fa'a sioloto ki ha ngaahi me'a 'e hoko pea 'alu

ai pe fakakaukau ki he tu'unga kovi taha 'o ha me'a 'e ala hokó. Kuo tau a'u atu eni ki hono fai e me'a ko e 'Otuá toko taha pe 'okú ne malavá. Pea ko hotau fakamaama eni 'o tatau mo ia na'e fai ki Filipai 'e Paula 'i hono taimi. 'Oku 'ikai ko ha fekau eni ke tau fakangalingali 'o pehē 'oku 'ikai ha palopalema. Ko e fale'i eni 'a e a'usia. Na'e maheni lelei 'a Paula mo e lotomo'uá, fakangatangá, mamahí, fakatangá, fakafepakí, mo e ta'e'ilo ki he kaha'ú. Na'e toe mahino pe kia Paula ko ha mo'ui 'oku tu'u 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'oku 'ikai alasi ia 'e he lotomo'uá. 'Oku kei 'i ai pe 'a e ngaahi faingata'a 'o hangē ko e loto 'oku lavea, maumau he loto'i fāmilí pe Siasí pea mo e ngaahi me'a pe 'oku 'ikai lava ke tau fakamatala'i. Ka 'i he māmani faka'ofa kae hiliō hono faingata'á ni, 'oku fakaafe mai 'a e 'Eiki ke tau fekumi kiate Ia 'i he lotu. Ko e lotú 'okú ne liliu 'a e feitu'u 'oku tau fua ai 'a e kavengá. 'I he lotomo'uá, 'oku fu'u ofi e palopalemá pea hangē kuo mama'o 'a e 'Otuá. Ka 'i he lotú, 'oku toe fokotu'u mai 'e he Laumālie 'a e mo'oni ko eni: 'oku ofi 'a e 'Eiki, pea 'oku 'ikai ha me'a ia 'e fu'u si'isi'i pe fu'u mamafa ke fakahā kiate Ia. 'Oku 'ikai fiema'u ia ke tau aoao lea he'etau 'alu ki he 'Otuá, ko e me'a 'oku mahu'ingá, ke tau 'alu mo e loto 'oku hangamālie mo mo'oni, fakahā 'etau kolé, tautapa ke ne tokoni mai, pea fai 'etau fakafeta'i mo fakamālō'ia hono Huafá. 'Oku mahu'inga 'a e fakafeta'i he taimi 'oku tau lotomo'ua aí, he 'okú ne fakafoki 'etau manatú ki he ngaahi kelesi kuo tau 'osi ma'ú. 'Oku tau manatu ki he ngaahi taimi na'e tali mai ai 'etau lotú, na'e fakama'u ai hotau vaé, na'e fakafiemālie'i ai hotau lotó, pea na'e tataki ai kitautolu he taimi na'e 'ikai mahino ai e halá. 'Oku 'ikai fai 'etau fakafeta'i koe'uhi kuo mole kotoa e faingata'á; ka 'oku tau fakafeta'i koe'uhi 'oku lelei 'a e 'Otuá ma'u ai pē kae tautautefito ki he lotolotonga 'o e faingata'á. Pea ko e tala'ofá, 'e malu'i 'e he nonga 'a e 'Otuá hotau lotó mo 'etau fakakaukau 'ia Kalaisi Sīsū. 'Oku 'ikai pehē 'e mahino fakafokifā e me'a kotoa pē, ka 'e 'i ai ha nonga 'oku lahi ange 'i he mahino 'a e tangatá. Ko e nonga 'oku tupu mei he 'ilo ko e 'Eiki 'oku ofi, 'oku fanongo, pea 'okú ne pukepuke 'etau mo'ui 'i hono 'aofinimá. 'E mahu'inga pe ke 'oua na'a tuku ke fai 'e he lotomo'uá 'a e malanga faka'osi ki hotau lotó. Fai ho'o kolé ki he 'Otuá, fakafeta'i ki he'ene kelesi, pea fekumi kiate Ia 'i he lotu. He ko e 'Otua 'oku tau fekumi ki ai 'i he māmani faingata'á ni, kuo 'osi ofi mai 'ia Kalaisi, pea ko 'ene nongá 'oku fe'unga 'ānoa ke ne malu'i kitautolu.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, ako mai ke mau tuku atu ‘emau lotomo‘uá kiate Koe ‘i he lotu, hūfia mo e fakafeta‘i, pea ke nofo ‘a ho‘o nongá ‘i homau lotó mo ‘emau fakakaukau ‘ia Kalaisi Sīsū. ‘Emeni.

Falaite, ‘Okatopa 9: Lau Folofola – Saame 106: 1-6, 19-23.

Ki‘i Ama: Saame 106: 6, “Kuo mau hia fakataha mo homau tupu‘angá, Kuo mau fai kovi, kuo mau talangata‘a.”

Pou ‘Ao: ‘Oku ‘i ai e lea ‘a e kau pālangi, “*Preaching to the Choir*” (*Malanga ki he kau Hiva*). Ko e faka‘aluma ia ki he ‘ikai ke fie fanongo mai ‘a e toenga e Siasí ki he malanga ‘a e Faifekau. ‘Oku pehē ‘a hotau Ki‘i Ama ki he ‘ahó ni. ‘Oku faingofua ange ke tau tuhu ki he kakai kehē ‘i ha‘atau tali ko e lea mai ‘a e fatu Saamé kiate kitautolu fakafo‘ituitui pea mo fakalūkufua ki he fonuá pea mo hotau tukufakaholó. Ko e lea fefeka ‘o e tui mo‘oni he ‘oku ‘ikai ke toe filifili e kakai ke tukuaki‘ipea mo kinautolu ke ‘oua ‘e kau he tukuaki‘i, ka ‘oku ‘ave kotoa pe fakataha mo e hisitōliá ki he ‘Otuá. Na'e 'ilo'i lelei pe 'e 'Isilelí 'a e ngaahi ngāue fakaofa na'e fakahaofi 'aki kinautolu 'e Sihova 'i he'enu 'ekisotó. Pea ko e 'ahó ni, kuo fakamanatu mai 'e he fatu Saamé 'a e vave 'o 'enu puke he "loto ngalongaló." Kuo nau si'aki a Sihova ka nau ngaohi e kaafi koula ko honau 'otua. 'Oku hoko e talanoa 'o e kaafi koulá ko e sio'ata ki 'Isilelí pea kiate kitautolu 'i he taimi 'oku vave ai 'etau si'aki e 'Otuá ka tau lotu ki he 'aitolí. 'Oku fakanatula pe ke tau fetongi e fakafeta'i 'aki 'a e lāungá, fetongi 'a e falala ki he 'Otuá 'aki 'etau pule'i pe me'a ke fai pea fetongi 'a e lotu ki he 'Otua mo'ui 'aki 'a e pipiki ki he ngaahi 'otua 'aitolí, ko e me'a 'auha pea ko e me'a teuteu pe 'o e mo'ui ni. 'Oku 'ilo 'e he 'Otuá hotau vaivai'angá, pea 'okú ne uki ke tau fai e lau hotau Ki'i Amá. Ko e lea 'a e loto kuo situ'a kakato mei he'ene angahalá. Ko e taimi pe 'oku tau vete ai 'etau angahalá, pea ko e taimi tatau ai pe ia 'etau situ'a mei he ngingila mo e faka'ofa 'o e kaafi koulá ka tau hanga ki he 'Otua 'oku 'a'ana 'a e fakamolemólé, fakama'á, mo e fakafo'ou. 'Oku toe fakamanatu mai 'e he Saamé 'a e mahu'inga 'o e tu'u vaha'á. Na'e mei faka'auha 'a e kakai, ka ne ta'e'oua e tu'u 'a Mōsese 'o "kole he Tamaí ke 'oua koā." Ko e laumālie eni pea mo e uho 'o e mo'ui faka-Kalaisi, 'oku 'ikai ke fiefia 'i ha tō 'a ha ni'ihi ki ha faingata'a, ka 'oku lotua kinautolu. 'Oku 'ikai vave ki hono fakahalaia'i, ka 'oku tu'u vaha'a 'o kole ha meesi. Fakafeta'i he ko e fatongia mamafa ia na'e fai 'e Kalaisi ko 'ene tu'u vaha'a ma'atautolu 'i he kolosí, 'o fua 'etau angahalá ka tau hao ai. 'E mahu'inga ke 'oua 'e lau pē 'a e fehalaaki 'o e kuohilí 'o hangē ko ha me'a mama'ó; ka tau tali mo e loto fakatōkilalo ko e talanoa ia 'o 'etau mo'ui pea tau hanga hake ki he 'Otuá 'oku tolonga 'ene 'alo'ofá. Kapau 'oku 'i ai ha kaafi koula 'oku tau kei puke, mo ha angahalá 'oku tau kei tuku fufū, ko e taimi eni ke tuku atu ai 'i he 'ao 'o Sihová. He 'oku hulu pea ope ange 'ene meesi 'i he'etau tōnōnou, pea 'oku toe faka'ata pē 'e he 'Otuá ha hala fo'ou ma'anautolu 'oku loto-to'a ke fakatomalá, vete 'enu angahalá, pea foki kiate Iá.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova ‘alo‘ofa, tokoni mai ke mau vete mo fakatomala ‘i he mo‘oni, tukuange ‘emau ngaahi kaafi koula, pea foki kiate Koe ‘i he falala ki ho‘o meesi ‘oku tolonga. ‘Emeni.

Tokonaki, ‘Okatopa 10: Lau Folofola – Matiu 22: 1-14.

Ki‘i Ama: Matiu 22: 13b, “Ha‘i hono va‘é mo hono nimá, ‘o lī ia ki he po‘uli ‘o tua‘á. Ko e Potu ia ‘e toki hoko ai ‘a e tangi mo e fengai‘itaki ‘o e nifo.”

Pou ‘Ao: Ko e hā ‘a e mahu‘inga ‘o ha fakaafe kapau ‘oku tau tali ‘aki hotau va‘è mo hotau nimá, kae ‘ikai tali ‘aki hotau lotó? Ko hotau Ki‘i Amá ko e iku‘anga ia ‘onautolu na‘e ‘ikai hanau teunga ki he kátoangá ‘i he talanoa fakatātā na‘e fai ‘e Sīsū. ‘Oku mahino mei he talanoá, ko e fakaafe na‘e fai ‘e he tu‘í ‘oku kei tolonga mai pe ‘o a‘u mai kiate kitautolu ‘i hotau kuongá ni. ‘Oku kei fai pe hotau fakaafe‘i ke fakatomala, feohi tu‘uma‘u mo Ia, ke kau ki he Lotú, ke tau fa‘a fakmolemole, ‘ofa mo mo‘ui ke taau mo hono Pule‘angá. Ka ‘oku lahi e taimi ‘oku tau fakatōtō‘ohi ai pe ko ‘etau femo‘uekina he ngaahi me‘a kehekehe, pea neongo ko e ngaahi me‘a lelei kotoa pe, ka ‘oku ‘ikai ko e me‘a “mahu‘inga taha” ia ke fai he mo‘uí ni. ‘Oku uki kitautolu ‘e he Kaveinga e mahinā ni ke, “Fekumi ki he ‘Otuá lolotonga ‘etau Folaua ha Māmani Faka‘ofa‘ofa kae Hiliō hono Faingata‘á.” Ko e māmani ‘oku tau folauá ‘oku faka‘ofa‘ofa mo fonu he ngaahi tāpuaki ‘oku foaki mai ‘e Sihová - fāmili, ngāue, koloa, tāleniti mo e ngaahi faingamālie kehekehe pe. Ka ‘oku toe hiliō hono faingata‘á he taimi ‘oku hoko ai e ngaahi tāpuaki ko ha ngaahi ‘uhinga ke tau li‘aki ai e Fakaafe mā‘olunga mei he Māfimafi. ‘Oku lava e ngoué, pisinisi, lakangá, fakafiefiá, pea na‘a mo e ngaahi fatongia faka-Siasí ke fakafonu hotau nimá mo femo‘uekina ki ai kae ‘ikai hatau faingamālie ki he ‘Eikí. Ko e fakaafe ‘a e Tu‘í ‘oku ‘ikai ko ha me‘a ke tau ta‘etokanga ki ai, ka ko e me‘a ke fakamu‘omu‘a ki he ‘etau tokangá. ‘Oku toe mālie makehe ‘a e talanoá he taimi ‘oku hū mai ai ha tangata ki he kátoangá kae ‘ikai tui ‘a e teunga ta‘ané. Na‘e fakaava ‘a e matapā ki he kakai kotoa pe, ko e kakai lelei mo kovi, ka na‘e kei fiema‘u pē ke nau hū ‘o taau mo e tēpile ‘a e Tu‘í. ‘Oku fakamanatu mai heni ko e kelesi ‘oku ta‘e totongi, ka ‘oku ‘ikai ke ma‘ama‘a. ‘Oku ‘ikai ke tau fakatau e teunga kátoangá, ka ‘oku fisikitu‘a pe ‘a ‘ene tāu he taimi ‘oku ‘ai ai ‘enautolu na‘a nau tali mo‘oni e fakaafé. Ko ‘etau tali ki he ngāue mai ‘a e kelesi ‘oku hā ‘i he fakatomala, tui, loto fakatōkilalo, fai meesi, fakamolemole, mo e ‘ofa ‘oku tupu meia Kalaisi. ‘Oku ‘ikai ke faingofua ‘a hono tui e teunga kátoanga ‘i ha māmani faingata‘a ‘o hangē ko ia ‘oku tau lolotonga fononga‘iá. ‘Oku fakaafe mai ‘a māmani ke tau tui ‘a e vala ‘o e pōlepolé, fetāufehi ‘a‘aki, ta‘efieauná mo e sāuní. Ka ‘oku ui mai ‘a Kalaisi ke tau kofu ‘aki ‘ene mā‘oni‘oní: tali ‘ene fakaafé ‘i he loto kuo liliu, tuku ke fotufotuaki ‘i he ‘etau leá, ngaué, feohii pea mo e tapa kotoa pe ‘o ‘etau tō‘onga mo‘uí. ‘E mahu‘inga ke tau hu‘ihu‘i atu ‘a e ngaahi vala motu‘a ‘oku ‘ikai taau mo Kalaisí, pea kole ke ne fakakofu‘i kitautolu ‘aki ‘ene kelesi. Ko e kakai ‘oku fekumi ki he ‘Otuá ‘i ha māmani faka‘ofa‘ofa kae hiliō hono faingata‘á, ko kinautolu ia ‘oku nau tali ‘a e fakaafé, pea fakahā‘i he‘enau mo‘uí kuo ‘osi hā‘ele mai ‘a e Tu‘í.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki Sīsū, fakakofu‘i kimaotolu ‘aki ho‘o kelesi ke mau tali mo‘oni ho‘o fakaafé pea mo‘ui taau mo ho Pule‘angá ‘i he māmani faka‘ofa‘ofa kae faingata‘á ni. ‘Emeni.

Sāpate, ‘Okatopa 11: *Sāpate hono 20 Hili ‘a e Penitekosi. (Lanumata).*

Lēsoni: ‘Ekisoto 32:1-14; Saame 106:1-6, 19-23; Fiipai 4:1-9; Matiu 22:1-14.

Mōnite, ‘Okatopa 12: Lau Folofola – ‘Ekisoto 33: 12-23.

Ki‘i Ama: ‘Eikisoto 33: 12-13: “Pea fakatau folofola ‘a Mōsese kia Sihova, ‘o pehē, ‘Vakai kuó ke me‘a mai, ‘o pehē, ‘Ke ke ‘ohake ‘a e kakaí ni; ka kuo ‘ikai te ke fakahā mai pe ko hai te ke fekau ke ‘alu mo aú: ka kuó ke folofola mai, ‘o pehē, ‘Oku ou ‘ilo ho hingoá, pea ‘oku ou lelei ‘ia ‘iate koe. Pea ko eni, kapau mo‘oni kuó u ta‘imālie ‘ofa ‘i ho ‘aó, ke ke faka ‘ilo mai mu‘a ho halá, ke u ‘ilo‘i koe; koe‘uhiā ke u fakahōifua ‘a e ‘Afioná: ke ke me‘a foki ko e pule‘angá ni ko ho‘o kakai.”

Pou ‘Ao: Kuo hinga ‘a ‘Isileli ‘i he kaafi koula, kuo mamafa ‘a e nunu‘a ‘o ‘enau talangata‘á, pea kuo tala ‘e Sihova ‘e kei hoko atu pē ‘a e fonongá ki he Fonua ‘o e Tala‘ofá, ka ‘e ‘ikai te Ne ‘alu hake ‘i honau lotolotongá. Ko e me‘a ‘oku fakafaikehekehe‘i ‘aki ‘a ‘Isileli mei he ngaahi pule‘angá ‘oku ‘ikai ko e fonua pē, pe ko e ngaahi ikuna kāfakafa na‘a nau feiá, ka ko e ‘i honau lotolotongá ‘a Sihová. Ko e ‘uhinga ia ‘o e tautapa na‘e fai ‘e Mōsese ‘i hotau Ki‘i Amá. Na‘e ‘ilo ‘e Mōsese ‘oku ‘ikai ko e me‘a mahu‘ingá ‘enau a‘u vave ki he Fonua, ka ko e lelei honau vā mo e Taki ‘o ‘enau fonongá. ‘Oku tau mo‘uí ‘i ha kuonga ‘oku fa‘a fua ‘aki ‘a e tāpuaki ‘o ha taha ‘a e me‘a ‘okú ne lavá, tu‘unga ‘okú ne a‘u ki ai, mo ha me‘a kuo ma‘u ‘e hono nimá etc.,. ‘Oku mou mea‘i pē peá u lave‘i ‘oku tokoni ‘a e ngaahi me‘a ni ke ma‘u nonga ai ha ni‘ihi ‘i he fononga ‘oku tau faí. Ka ‘oku hangē pe ko ha

toe me'a 'oku ngaohi 'e he efu mo e kelemutu, 'oku fakangatangata pe. Ko e nonga mo e fiemalie mo'oni 'oku ma'u pe ia mei he 'Otua 'oku uki 'e hotau Kaveinga ke tau "Fekumi" ki ai. Ko e 'Otua ia na'e kole tokoni ki ai a Mosese. Malo na'e 'ikai ke sitakafalu ka na'a ne 'alo'ofa 'o fakahinohino 'a 'Isileli fakataha mo kitautolu he 'aho ni. 'Oku mahu'inga heni ke tau manatu'i, 'oku 'ikai ko e fakahinohino 'a e 'Otua ko ha fakamatala pe ki he kaha'u; ko e fakaafe ia ke tau toe ofi ange kiate Ia. Na'e fakaofa 'a e founa na'e tali 'aki 'e he 'Otua 'a e kole 'a Mosese: Na'e 'ikai ke ne faka'ali'ali kotoa 'a Hono Kololia ke fakatolia'i 'aki e fiema'u 'a e efu, ka na'a ne faka'ali pe ha konga si'i pea fufuu'i mo e fofonga 'o Mosese he maká. 'Oku fakamahino heni 'oku 'ikai ke lava ke fakamavahe'i 'a e Kololia 'o e 'Otua mei he'ene meesi, fai lelei pea mo 'ene malu'i kinautolu na'e kole ke mamata ki he Mafimafi. Na'e 'ikai ma'u kotoa 'e Mosese 'a e me'a na'a ne kole, ka na'e fe'unga 'anoa pe 'a e me'a na'a ne ma'u: ko e 'Otua 'oku ne ofi, 'oku ne liliu 'a e hala, 'oku ne faka'asi 'ene lelei ma'u pe, pea 'oku ne tauhi 'ene tamaio'eiki 'i he taimi kotoa pe. 'E mahu'inga kapau 'oku tau tu'u 'i ha hala fo'ou, pe ko ha fai tu'utu'uni faingata'a, pe ko ha fononga 'oku tau manavahē ki ai, ke 'oua te tau kole ke fai hotau lotó mo 'etau fokotu'utu'u, ka tau kole ke 'alu hono Fōtungá mo kitautolu. 'Oua te tau fiemalie pe 'i ha tāpuaki 'oku tau ma'u pe ko ha ola lelei 'o ha ngāue kuo tau ikuna, ka tau vakai pe 'oku tau ofi pe mama'o ange ai mei he 'Eiki. He ko e tāpuaki taupotu taha 'i he māmani faka'ofa'ofa kae faingata'a ni, ko e 'ilo mo'oni 'oku 'ikai ke tau fononga toko taha: 'oku 'alu 'a e 'Otua mo kitautolu, 'oku ne faka'ilo mai hono hala, pea 'oku fe'unga 'anoa 'ene lelei ke tau laka atu ai 'i he tui.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'E Sihova, ke ke faka'ilo mai ho hala pea ke ha'ele mu'omu'a ka mau muimui atu 'o tau kaungā fononga he 'aho kotoa pē. 'Emeni.

Tūsite, 'Okatopa 13: Lau Folofola – Saame 99.

Ki'i Ama: Saame 99: 5, "Mou fakahikihiki 'i 'a Sihova ko hotau 'Otua, pea punou 'i hono tu'unga to'ukupu kelekeleá; ko e tapuhā Ia."

Pou 'Ao: Kapau 'e sio mai ha taha ki he anga 'o 'etau lotu 'oku fai, te nau 'ilo nai ko e 'Otua 'oku tau lotu ki ai ko e Tapuhā? Ko e 'Otua 'oku 'ikai ke tau toki ui pē ki ai he taimi 'oku tau fiema'u ai, pea 'oku 'ikai ko ha efu ke tau lava 'o fakaloto'i ke fai 'etau fiema'u. Ko Ia 'a e Tapuhā pea ko e fatongia totonu 'o e kakai ko e punou, hū tōtōaki, fakahikihiki mo e talangofua. 'Oku uki kitautolu 'e he Kaveinga 'o e mahina ko eni ke tau "Fekumi ki he 'Otua lolotonga 'etau Folaua ha Māmani Faka'ofa'ofa kae Hiliō hono Faingata'a." 'Oku kei faka'ofa'ofa pe 'a māmani pea 'oku tau fakamo'oni ki hono lelei 'i he'etau nofó. 'I he taimi tatau, 'oku fele mo hono ngaahi faingata'a 'i he ngaahi tau 'oku lolotonga hokó, faingata'a 'oku lolotonga mo'ua ai e kakai 'i he hikihiki e totongi e me'a kotoa pe, tukukehe ange 'a e tokehekehe mo e vā kovi 'i he loto'i fāmili, Siasí mo e Pule'angá. 'I he māmani pehē, 'oku uki kitautolu 'e he fatu Saamé ke tau fekumi ki he 'Otua 'o 'ikai ko ha hola mei he faingata'a, ka ko e toe vivili ke 'ilo'i hono Fōtungá mo 'ene founa. 'Oku 'ikai ke fakakehekehe'i 'e he fatu Saamé 'a e tapuhā 'o e 'Otua mei he'ene fakamaau totonu mo 'ene meesi. Ko Sihova Sāpaoti ia 'oku 'ofa ki he mo'oni, fakatonutonu e hala, fakamolemole pea mo ngaohi e angahalá ke mā'oni'oni. Ko ia, ko e fekumi ki he 'Otua 'i he māmani faka'ofa'ofa kae faingata'a ni ko e fekumi ki ha mo'ui 'oku hā ai 'ene fakamaau totonu, meesi, mo e fakalelei. 'Oku fakamanatu mai 'e he Tohi Saamé 'a e kakai hangē ko Mosese, 'Eloné, mo Sāmuélá - na'a nau ui kia Sihova, pea na'a Ne tali kinautolu. Na'e 'ikai tali 'enau lotu koe'uhi ko ha'anau haohaoa, ka na'e tali koe'uhi pe ko e 'alo'ofa mo e faitotonu 'a Sihová. 'Oku 'i ai e ngaahi me'a mahu'inga ke tau tokanga ki ai 'i hotau kuonga ni. 'Oku 'ikai taau ke tau kole 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otua kae 'ikai loto ke ne fakatonutonu 'etau mo'ui. 'Oku 'ikai taau ke tau hiva 'aki hono tapuhā 'i he Sāpaté, kae mo'ui 'i he ngaahi 'aho kehé 'o hangē 'oku 'ikai ke ne pule he'etau mo'ui. Kapau ko e 'Eiki 'oku tapuhā, pea 'oku mahu'inga ke hā hono tapuhā 'i he'etau feohi, tauhi fāmili, fai fatongiá, ngāue, mo e founa 'oku tau fehangaangai ai mo e kakai 'oku loto vaivaí. 'Oku 'ikai ko e tapuhā ko ha mo'ui kuo fakamavahe'i mei māmani 'o fakatapui ma'a e 'Otua, ka ko e tuku ke hā 'i he mo'ui 'a e anga 'o e Pule'angá 'o e 'Otua. 'E mahu'inga ke tau punou kae 'ikai 'i he lea pe, ka ko e mo'ui kotoa. Tau fekumi ki hono Fōtungá 'i he lolotonga 'o e faka'ofa'ofa mo e faingata'a 'o māmani, pea faka'atā Ia ke ne toe fakama'a hotau lotó, fakatonutonu hotau 'ulungaangá ke hu'ufa taha mo 'etau taumu'a. He ko e lotu mo'oni 'oku 'ikai fai pe 'i falelotu pe ko e taimi 'o e ngaahi ma'unga kelesi ka 'oku fai ia 'i he momēniti kotoa pe, sinoeme'a, ke tau fakahaa'i he'etau tō'ongá: ko Sihova 'oku pulé.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'E Sihova tapuhā, ako mai ke mau punou mo fakahikihiki 'i Koe 'i he loto fakatōkilalo, peá ke hā ho'o mā'oni'oni 'i he'emaui mo'ui kotoa. 'Emeni.

Pulelulu, 'Okatopa 14: Lau Folofola – 1 Tesalonaika 1: 1-10.

Ki'i Ama: 1 Tesalonaika 1: 3, "Pea 'oku 'ikai ke ngalo ho'omou mo'ui 'aki mo'oni ho'omou tui, mo ho'omou fai mālohi koe'uhi ko ho'omou 'ofá, pea mo ho'omou tui ta'e veiveiua ki hotau 'Eiki ko Sīsū Kalaisi" (*Taulua*).

Pou 'Ao: Na'e 'ikai kamata 'a Paulá 'aki ha lisi 'o e ngaahi palopalemá, pe ko ha fakamatala ki he ngaahi me'a 'oku te'eki lavá kae kamata ia 'aki 'a e fakafeta'i, he na'e hā mai 'i he 'enau mo'ui ha tui mo ha 'ofa 'oku ngāue, pea mo e 'amanaki 'oku kātaki 'i he 'Eiki ko Sīsū Kalaisi. 'Oku fakaofo 'a e lea ko iá, he ko e kāingalotu ko 'ení na'e tupu hake 'i he lotolotonga 'o e fakafepaki mo e mamahi. Na'e 'ikai ke faingofua 'enau hoko ko e kau muimui 'o Kalaisi, ka na'e hā sino 'i he 'enau tali 'a e Ongoongo Lelei ko e tui mo'oni 'oku ne liliu 'a e ngāue, fakanofonofo 'a e 'ofá, pea fakama'u 'a e lotó 'i he 'amanaki lelei. 'Oku tau fa'a faka'amu ke manatu 'i kitautolu 'e he kakai 'i he ngaahi me'a lahi: ko hotau hingoá, faingamālie, lavame'a, ako, pe ngaahi me'a kuo tau ma'u. Ka 'oku fakamanatu mai 'e Paula ko e fakamo'oni 'oku mahu'inga taha 'i he mo'ui 'a e Siasí 'oku 'ikai ko e lahi 'o e ngaahi polokalamá, pe ko e mālie 'o e leá, pe ko e sai ki he sio 'a e kakai; ka ko e fakamo'oni 'oku hā 'i he tui 'oku ngāue, 'ofa 'oku feilaulau, mo e 'amanaki 'oku tu'uma'u. Ko e tui kapau 'oku mo'ui, 'e 'ikai nofo pē 'i he fakakaukau. Te ne faka'ai'ai kitautolu ke fakato'ongamo'ui 'i e me'a 'oku tau tui ki ai - ke lotu 'i he taimi 'oku fuoloa ai e talí, ke foaki 'i he taimi 'oku si'isi 'i ai e me'a 'oku tau ma'ú, pea ke fai 'a e me'a totonu nhe taimi kotoa pe. Ko e 'ofá kapau 'oku mo'oni, 'e 'ikai ngata pē 'i he lea mālie ka 'e a'u tonu ki he kakai 'oku matu'aki fiema'u ha tokoni, kātaki 'i he feohí, fakamolemole 'i he mamahi, tauhi mo tokoni 'i e kau loto vaivai. Pea ko e 'amanaki kapau 'oku fakama'u 'ia Kalaisi, 'e 'ikai ko ha faka'amu noa pē ki ha kaha'u lelei ka ko e tui ta'eveiveiua ko e 'Eiki 'oku pulé, ko 'ene tala'ofá 'oku mo'oni, pea ko 'ene hā'ele maí 'oku ne fakamaama 'a e ngaahi 'aho po'ulí. 'Oku fiema'u he Siasí he 'ahó ni ha fakamo'oni pehē. 'Oku malava ke tau lea lahi ki he tui kae vaivai 'etau ngāue, malanga lahi 'aki e 'ofá kae si'isi 'i 'etau kātaki, pea hiva lahi 'aki e 'amanaki kae kei pule' i pē kitautolu 'e he manavahē? 'Oku pole 'i kitautolu 'e hotau Ki' i Amá ke vakai pe 'oku hā koā 'i he 'etau mo'ui faka'ahó 'a e ngaahi me'a 'oku tau pehē 'oku tau tui ki ai. 'Oku malava 'e ha taha he fāmili ke fakafeta 'i ki he 'Otuá koe'uhi ko ha 'ofa kuo tau fai? 'E lava ke fakamo'oni 'i 'e ha kaungāngāue 'oku tau tui mei he 'etau to'onga? 'E lava ke loto lahi ha kau loto vaivai mei he 'enau sio ki he 'etau faka'utumauku he 'amanaki (*hope*) 'i he 'Eiki? Na'e hoko 'a e kāingalotu Tesalonaiká ko e fakatātā lelei 'o e kau kalisitiane na'e fanongo mo mo'ui 'aki 'a e Folofolá. 'E mahu'inga ke 'oua na'a ngata 'etau lotú 'i he 'etau leá pē, ka tau tautapa ki he 'Otuá ke ne liliu 'etau tui ko e ngāue, 'etau 'ofá ko e feilaulau, pea mo 'etau 'amanaki ko e koto kātaki 'oku tu'uma'u 'ia Kalaisi.

Ānau, Lotu mo e 'Aukai: 'Eiki, fakaivia kimautilu ke hā 'emau tui 'i he ngāue, 'emau 'ofá 'i he feilaulau, mo 'emau 'amanaki 'i he kātaki 'oku tu'uma'u kia Kalaisi. 'Emeni.

Tu'apulelulu, 'Okatopa 15: Lau Folofola – Matiu 22: 15-22.

Ki' i Ama: Matiu 22: 19-20, "...faka'ali'ali mai 'a e pa'anga tukuhaú." Pea nau 'omi kiate ia ha fo'i tenali. Pea pehē 'e ia kiate kinautilu, 'Ko e fofonga 'ena mo e hingoa 'o hai'?"

Pou 'Ao: Ko e hā e me'a 'oku tau sio ki ai 'i he fo'i pa'anga (koini) 'oku tau ngāue'aki? Ko e hā 'a e me'a 'oku tau sio ki ai 'i he 'etau mo'ui he taimi 'oku tau foaki ai ki he 'Otuá? 'I he talanoa 'o e Fakatupú 'ia Senesi 1:27, 'oku tala mahino mai ai, "*Pea na'e fakatupu 'e he 'Otuá 'a e tangatá 'i he 'imisi 'o'oná, 'io, 'i he 'imisi 'o e 'Otuá na'a ne fakatupu ia; na'a ne fakatupu 'a kinaua ko e tangata mo e fefine.*" Ko e taimi na'e fai ai 'e Sīsū 'a e fehu' i 'o hotau Ki' i Amá, na'e 'ikai ko e fo'i pa'angá pē na'e tokanga ki ai, ka na'e hulu atu 'ene feinga ke 'ilo pe ko hai 'oku 'o'ona 'a e loto 'o e Kalauni Siueli 'o e Fakatupu 'a e 'Otuá.

Na'e faka'ilonga 'i 'a e pa'angá 'aki 'a e fofonga 'o Sisá; ka ko e tangata mo e fefiné kuo faka'ilonga 'i 'aki 'a e 'imisi 'o e 'Otuá talu mei he kamata'angá. Ko e 'uhinga ia 'o e folofola 'a Sīsū, "Foaki kia Sisa 'a e me'a 'a Sisa, pea ki he 'Otuá 'a e me'a 'a e 'Otuá." 'Oku totonu ke tau fakahoko hotau ngaahi fatongia ki he pule'angá, kau ai 'a e totongi tukuhaú mo e tauhi 'a e laó; ka ko hotau lotó, konisēnisí, fai tu'utu'uni mo e kotoa 'o e mo'ui, 'oku 'a e 'Otuá ia. 'Oku mahu'inga pe ke tau 'ilo 'a e me'a 'a e Pule'angá mo e me'a 'a e 'Otuá pea 'oua na'a tau fetu'oaki ke 'ave 'a e me'a 'oku tonu ke fokotu'u taloni ai e 'Otuá mo tala ai hono Pule'angá ki he fonuá. 'Oku fakamanatu mai 'e hotau Kaveingá 'a e faingata 'a 'oku fekuki mo e tokolahi koe'uhi ko e hikihihi e totongi 'o e me'a kotoa pe, ta'epau 'o e ngāue, mo e 'ikai ke mahino 'a e tu'unga 'oku 'i ai e tau mo 'Iulaní. Ko 'ene fuoloa ange 'a e taú, ko e lōloa ange ai pe ia 'o 'etau faingata 'a ia faka'ekonomiká he mamafa e penisini mo e koloá pea hoha'atu'u mo e fānau pea lahi mo e puputu'ú. 'Oku tau sio foki ki he ngaahi taú pea mo hono nunu'a koví 'i he lahi 'a e kau kumi hūfangá. 'Oku uesia 'a e ngaahi feitu'u kehekehe 'e he afā, vela lahi mo e tāfea koe'uhi ko e feliuliuaki 'a e 'eá. Ko e fakaloloma tahá, he na'e 'i ai e ngaahi langa na'e laulau ta'u hono fai, 'oku lau momēniti pe hono haveki mo laiki

pea pau ke toe kamata fo'ou e kakaí. 'I he taimi tatau 'oku longoa'a ai e sosaieti he ngalu'ea mo e ngaluope koe'uhi ko e ngaahi fakamatala mo e talanoa loi, fakakikihi mo e lea fakatupu moveuveu 'oku tuku mai 'e he mitia fakasōsialé. 'I he lotolotonga 'o e ngaahi faingata'a ko 'ení, 'oku fakanatula pe ke fakafuo 'e he 'itá mo e manavaheé kitautolu, kae 'ikai 'e he 'imisi 'o e 'Otuá. 'Oku fakamanatu mai 'e he folofola 'a Sīsū ha mo'oni mahu'inga: 'oku 'i ai 'a e me'a 'oku tau mo'ua'aki ki he fonuá, ka 'oku lahi mo loloto ange 'a e me'a 'oku tau mo'ua'aki ki he 'Otuá - ko hotau lotó mo 'etau mo'ui kotoa.

'Ānau, Lotu mo e 'Aukai: 'Eiki, tokoni mai ke mau foaki kia Sisa 'a e me'a 'a Sisá, ka ke mau foaki kakato homau lotó 'a 'emau mo'ui ma'á e 'Afiona. 'Emeni.

Falaite, 'Okatopa 16: Lau Folofola – 'Ekisoto 33: 12-23.

Ki'i Ama: 'Ekisoto 33: 23, "Pea te ke mamata ki hoku tu'á; ka ko hoku matá 'e 'ikai te ke sio ki ai."

Pou 'Ao: Kuo kole 'a Mōseke ke fakahā mai 'e he 'Otuá hono lāngilangi, pea ko e kole ia 'oku tupu mei ha lotu kuo 'ilo 'oku 'ikai fe'unga ha fononga, ha fonua, pe ha tala'ofa kapau 'oku 'ikai ke kau mai 'a e Fōtunga 'o Sihová. Ka 'oku toe fakahā mai 'e he tali 'a e 'Otuá ha mo'oni mahu'inga: 'oku ofi mai 'a e 'Otuá, ka 'oku kei ta'efakangatangata pē hono nāunaú mo misiteli 'a e 'Otuá pea ko e ki'i konga si'i pe 'okú ne faka'ilo mai pea 'oku fe'unga 'ānoa pe ia ke tau tui. Ka mamata ha tangata ki he 'Otuá te ne mate, ko ia ai na'e tuku pe 'e Sihova 'a Mōseke ke ne sio ki hono tu'á; ko e faka'ilonga 'o 'ene meesi ki he efú. 'Oku 'ikai ke lava 'e he efú mo e kelemutú ke femataaki mo e Māfima' mo e kānokato 'o e Tapuhā. 'Oku fakanatula pe kiate kitautolu ke 'ilo mo ma'u kakato e palani 'a e 'Otuá: ke mahino 'a e 'uhinga 'oku hoko ai ha fakatamaki, faingata'a fakaenatula, 'uhinga 'o ha mamahi, ke 'ilo 'a e hala mo e me'a ke fai mei ai e fakaalaala. Ka 'oku tu'o lahi, ko e "tu'a" pe 'oku tau lava 'o sio ki ai 'o hangē ko Mōseke. Ko e tala mahino ia kuó ne fakalaka atu 'iate kitautolu ka 'oku tau kei manatu pe ki he'ene ngaahi ngāue 'ofa na'a tau toloto monū'ia ai he kuohilí. 'Oku 'ikai ke tau ma'u kotoa 'a e fokotu'utu'u 'a e 'Otuá, ka 'oku tau ma'u pe mahino fe'unga ke tau tui ai. Ko e mo'ui faka-tisaipalé 'oku 'ikai ko e mo'ui 'oku sio kakato kimu'a pea toki talangofua; ka ko e mo'ui ia 'oku falala ki he anga 'o e 'Otuá neongo 'oku kei pulonga hono konga lahi 'o e halá. 'Oku toe fakamanatu mai 'e he talanoá ko e 'Otuá 'oku 'ikai pule'i ia 'e he fiema'u 'a e tangatá. Na'e lotu 'a Mōseke ke sio ki he fofongá, ka na'e 'afio'i 'e Sihova 'a e me'a 'oku fe'unga mo 'ene tamaio'eikí. 'Oku 'alo'ofa 'a e 'Otuá he taimi 'okú ne tali ai 'etau lotú, pea 'oku toe 'alo'ofa pē he taimi 'okú ne fakangatangata ai 'etau sió mo e mahinó. 'Oku hā kakato ange 'a e mo'oni ko ia 'ia Sīsū, ko e 'Otuá ne hoko 'o tangata, ko e 'ofa ne a'u tonu mai ki hotau lotolotonga 'one fuesia 'etau mamahi, fua 'etau angahalá, pea fakaava 'a e hala ki he mo'ui. Ko ia, kapau 'oku kei hā faka-konga pē 'a e me'a 'oku fai 'e he 'Otuá 'i ho'o mo'ui, 'oua te ke pehē kuo "situ'a" ia meiate koé. Mahalo ko e me'a 'oku ke sio ki ai ko hono tu'á pē, ka ko hono tu'á 'oku fakamo'oni na'á ne 'osi 'alu mu'omu'a, kuó ne 'osi ngaohi ha halá, pea 'okú ne kei ofi mai kiate koe he taimi kotoa pe. Tau tali 'a e fakangatangata 'o 'etau 'iló 'aki ha'atau tui falala pea fai 'etau lotú 'aki 'a e laumālie 'o e ōfofo 'i he'etau 'ilo, ko e 'Otuá 'oku 'ikai ke tau lava ke makupusi hono katokatoá, 'okú ne 'afio lelei kitautolu mo ne 'ofa'aki mai hono kotokotoa, pea 'oku 'osi fe'unga 'anoa pe ia ke tau fononga 'aki 'i he'etau tui.

'Ānau, Lotu mo e 'Aukai: 'E Sihova, ako mai ke mau falala kiate Koe neongo 'oku mau sio faka-konga pē, pea ke mau laka atu 'i he tui ki ho'o 'ofá, meesi, mo ho Fōtunga. 'Emeni.

Tokonaki, 'Okatopa 17: Lau Folofola – 1 Tesalonaika 1: 1-10.

Ki'i Ama: 1 Tesalonaika 1: 6, "Kae'uma'ā foki, na'a mou hoko ko e kau fa'ifa'itaki kiate kimautolu pea mo e 'Eikí; he neongo na'e hoko 'a e folofola mo e fu'u mamahi, ka mou tali fiefia pē, ko e fiefia tupu 'i he Laumālie Mā'oni'oni."

Pou 'Ao: 'Oku lolotonga longoa'a hotau fonua haú ni 'i he fefakatonutonu'aki 'a e kau kalisitane 'oku kehekehe 'enau tui fakapolitikalé. Ko e hā e faka'ilonga 'o e kalisitane mo'oni 'o fakatatau ki hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni? 'Oku fakafōtunga fēfee 'a e "fa'ifa'itaki" ki he 'Eikí 'i hotau kuonga ni? 'E lava ke 'ilo 'e ha taha 'oku 'ikai ko ha kalisitane ko e kau muimui kitautolu 'o Kalaisi mei he'etau tō'onga mo'ui? 'Oku uki kitautolu 'e he Kaveinga e mahiná ke tau "Fekumi ki he 'Otuá lolotonga 'etau Folaua ha Māmani Faka'ofa'ofa kae Hiliō hono Faingata'á." 'Oku faka'ofa'ofa 'a māmani 'i he ngaahi tāpuaki 'o e fakatupú, 'ofa 'a e fāmilí, ngāue 'a e Siasí, mo e ngaahi faingamālie kehekehe pe 'oku tau toloto monū'ia ai. Ka 'oku toe hiliō hono faingata'á 'i he ngaahi tau, ta'epau 'o e kaha'ú, ngaahi faingata'a fakaenatula etc.,. 'I ha māmani pehē, ko e fekumi ki he 'Otuá 'oku 'ikai ko e hola mei he mamahí ka ko e 'ilo'i 'oku 'afio e 'Otuá 'i he lotolotonga 'o e mamahí. Neongo 'a e faingata'a na'e fetaulaki mo e

kāinga Tesalonaiká, na'a nau kei fiefia pe koe'uhi na'e 'iate kinautolu 'a e Laumālie Mā'oni'oni. Ko e fiefia ko iá ko e nonga 'oku tupu mei he 'ilo ko Kalaisi 'oku ofi ma'upe ke tokoni, 'oku mo'oni 'ene tala'ofá, pea 'oku 'ikai lava 'e he faingata'á ke ne motuhi kitautolu mei he'ene 'ofá. 'Oku toe fakamanatu mai 'e Paula 'a e mahu'inga 'o e sīpinga 'oku tau muimui ki ai. Na'e fa'ifa'itaki 'a e kāingalotú kia Paula mo hono kaungā ngāué, ka na'e fakataumu'a 'enau muimui ki he 'Eikí. 'I hotau kuongá ni, 'oku lahi 'a e ngaahi sīpinga 'oku tu'uaki mai: mafai, mālohi, koloa, fōtunga lelei. Ka 'oku ui 'e Kalaisi kitautolu ki ha sīpinga kehe ange - talangofua 'i he taimi 'oku tau faingata'a'ia ai pea tau kei 'ofa pe 'i he taimi 'oku nau fehi'a mai ai. Pea ke tau kei lava pe 'a e fakamolemolé 'i he taimi 'oku tau mamahi ai pea ma'u mo e lotu fakatōkilalo 'i he fai 'ene ngāué. 'Oku 'ikai hatau ivi, ka ko e Laumālie Mā'oni'oni 'okú ne fakaivia 'a e lotu vaivai, fakamaama 'a e hala 'oku po'ulia, pea fakatupu 'a e fiefia 'oku 'ikai ke tu'utu'unia 'e he tūkunga 'o e mo'ui. 'E mahu'inga ke tau toe sio ki he me'a 'okú ne fakafuo 'etau tali 'o ha faingata'a. Kapau 'oku pule'i kitautolu 'e he manavahē, 'ita, pe lotu mamahi pea tau foki pe ki hotau fa'ifa'itaki'angá, ko e 'Otuá mo 'ene Folofolá. Kapau 'oku tau lotu vaivai pea tau kole ki he Laumālie ke ne fakafo'ou, fakaivia mo fakalotolahi'i kitautolu. Na'e hoko 'a e kāinga Tesalonaiká ko ha sīpinga ki he kau tuí 'i honau taimi koe'uhi he na'e mālohi ange 'a e Ongoongo Lelei 'i he mamahi 'o e fakatangá mo e fakafepaki na'a nau fehengahangai mo iá. Ko e uki ia mo e pole ma'atautolu 'i hotau kuongá ni. 'I he lotolotonga 'o e faingata'a 'oku tau fekuki mo iá, 'oku mahu'inga ke tau hoko ko e fakamo'oni ki ha taha 'oku kumi ki he 'Otuá, 'aki 'etau kākaki, 'ofá, lotú, mo e fakafeta'i. Tau fekumi ki he 'Otuá he 'ahó ni, 'i he faka'ofa'ofa mo e mamahi fakatou'osi 'o hotau kuongá ni, pea tau fakasīpinga'i ai 'a e 'i hotau lotolotonga 'a Kalaisi, pea 'oku ngāue 'a e Laumālie, pea ko e fiefia 'oku ma'u pe 'ia Kalaisi neongo e faingata'a 'a e halá.

'Ānau, Lotu mo e 'Aukai: 'Eiki Sīsū, fakaivia kimautolu 'aki ho Laumālie Mā'oni'oni ke mau fa'ifa'itaki ki ho tō'ongá, tali ho'o Ongoongo Lelei 'i he fiefia, pea tu'u ma'u 'i he faingata'á. 'Emeni.

Sāpate, 'Okatopa 18: *Sāpate hono 21 Hili 'a e Penitekosi. (Lanumata).*

Lesoni: 'Ekioto 33:12-23; Saame 99; 1 Tesalonaika 1:1-10; Matiu 22:15-22.

Mōnite, 'Okatopa 19: Lau Folofola – Saame 90: 1-6.

Ki'i Ama: Saame 90: 1-2, “'Eí, ko Koe homau nofo'anga 'i he to'utangata mo e to'utangatá. Te'eki fakatupu 'a e ngaahi mo'ungá, pe fanau'i 'a māmani mo e fonuá; 'io talu mei mu'a 'o lauikuongá ko e 'Otuá pē 'a e 'Afioná.”

Pou 'Ao: Ko fē hotau 'apí 'i he taimi kuo liliu ai 'a e me'a kotoa pē na'a tau falala ai mo lau ko hotau 'apí? Ko e fehu'i ia 'oku hunuaki mai 'i hotau Ki'i Ama ki he 'ahó ni. Na'e maheni lelei a Mōsesē mo e mo'ui hikihihi teniti, mo e anga 'o e nofo 'i he toafá – na'e 'ikai ha me'a ia 'e tu'u ma'u 'o a'u ai pe ki he ngaahi to'utangata, na'a nau tupu hake mo mole atu. Ka 'i he lotolotonga 'o e tu'u malele 'a e me'a kotoa pē, na'e fakamo'oni 'i 'e Mōsesē, ko hono 'Otuá pē, 'a e 'Otua 'o 'Isilelí, 'oku 'ikai ke 'i ai 'a e 'ata 'o e fetu'oaki pe ko e feliliuaki. 'Oku 'ikai lava 'e he taimi ke ne liliu e 'Otuá. Ko e 'Otua 'okú ne tatau ai pe 'i he 'Aneafi, Lolotonga ni pea 'e pehepehē ai pe 'o lauikuonga pea ta'engata. Ko e 'Otua Ta'emahakulea peheni 'oku uki kitautolu 'e he Kaveinga e mahina ko eni ke tau fekumi ki ai. 'Oku mahino e tu'unga ia 'oku 'i ai a māmani. Ko e tala 'oku fai 'e he Talanoa 'o e Fakatupú, “na'á ne 'afio ki ai 'oku lelei.” 'Oku kei masani pe e Fakatupú pea mo e 'univeesi na'á ne ngaohi. 'Oku tau to'oto'ovalea he ngaahi tāpuaki kehekehe 'o e mo'ui 'oku tau toloto monū'ia ai he fonua hau ni. 'Oku tau fakafeta'i he koloa 'o e mo'ui lelei, taimi 'oku feohi māfana ai e fāmilí mo e fanga ki'i mokimoki'i me'a 'oku tau fiefia ai he 'aho ki he 'aho. 'I he taimi tatau, 'oku kei ongona pe 'a e ongoongo 'o e tau pea mo hono nunu'a kovi. 'Oku tñaki atu ki hono tengihia 'e he ngaahi fāmilí si'enau kau pekiá koe'uhi ko e ngaahi tau ta'e'ofa 'oku lolotonga hokó, 'a e maumau faka'ekonomika 'okú ne fai ki he ngaahi tukui Pule'angá. Kuo hikihihi e totongi e koloá pea 'okú ne uesia e tapa kotoa pe 'o e mo'ui. 'Oku lahi e ngaahi liliu 'oku 'ikai ke tau lava 'o pule'i pea toe tñaki mai mo e ta'epau 'a e kaha'ú, pea tau mafasia fakaeloto ai pe. Ko e mo'oni, 'oku fakataimi 'a e me'a kotoa pe 'i māmani, tukukehe pe 'a e 'Otua 'o Mōsesē. Ko e 'Otua ia na'á ne ngaohi 'a e me'a kotoa pe 'oku tau to'oto'ovalea ai. Na'á ne 'afio 'i mu'a he te'eki ke 'i ai ha me'á. Ko e māmani 'oku “hiliō hono faingata'á” na'á ne folofola pe ki he funga 'o e 'IKAÍ pea na'e tupu mei ai e 'I AÍ. Ko e 'Otua ko ia 'oku toka ai 'etau amanaki mo 'etau fakatu'amelié. Neongo 'a e 'ikai ke tau 'ilo e me'a he kaha'ú, fakafeta'i 'oku tau 'ilo 'a e 'Otua 'oku 'a'ana 'a e kaha'ú. Ko ia pe 'a e nofo'anga malu taha 'i he'etau pilikimi mei taimi ki 'itāniti. 'Oku toe ui foki kitautolu ke tau hoko ko e nofo'anga malu ki he ni'ihī kehē. Kapau 'oku tau ma'u nonga mo hufanga ki he 'Otuá, pea tuku ke hā ia 'i he'etau tali 'a e kau

faingata‘a‘iá, fakafiēmālie‘i ‘a e loto mafesí mo fakamolemole‘i kinautolu kuo nau fai mai ha kovi kiate kitautolu. Tau nofo ‘i he ‘Otuá ta‘engatá, pea tuku ke hoko ‘ene ‘i hotau lolototonga ko hotau fakanonga mo e mālohi ‘i he fononga ‘oku tau fai ‘i he māmani faka‘ofa‘ofa kae hiliō hono faingata‘á ni.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova ta‘engata, ke ke hoko ko homau nofo‘anga ‘i he fononga, pea tatakí kimaotolu ke mau fekumi kiate Koe, falala ki ho‘o ‘ofā, mo fakahā ho‘o maamá ‘i he māmani faka‘ofa‘ofa kae faingata‘á ni. ‘Emeni.

Tūsité, ‘Okatopa 20: Lau Folofola – Teutalonome 34: 1-12.

Ki‘i Ama: Teutalonome 34: 5, “Ko ia na‘e pekia ‘i he potu ko iá ‘a Mōsesē ko e Sevāniti ‘a Sihova, ‘i he fonua ‘o Mōapé, ‘i he funga ‘o e folofola tonu ‘a Sihová.”

Pou ‘Ao: Kapau ko e tu‘utu‘uni na‘e fai ‘e he ‘Otuá kia Mōsesē, ko e fai atu kiate koe, te ke kei falala ai pe mo talangofua ki ai? Ko e fekau ia ‘o hotau Ki‘i Amá. Kuó ne tatakí ‘a ‘Isileli he ‘ekisoto mei ‘Isipité, sio ki he māfima‘i ‘o Sihova ‘i he ngaahi me‘a fakaofo na‘á ne fai, tu‘u ‘i he matātahi ‘o e Tahi Kulokulá, fanongo ki he folofola mei he mo‘ungá, taukapo ma‘á e kakai fai halá, pea fua e mamahi ‘o e toafā he ta‘u ‘e fāngofulu. Ka ‘i he tumutumu ‘o Pisiká, na‘e tuku ‘e Sihova ke ne sio ki Kenani - mei Kiliati ki Tani, mei Nefitali ki Suta, pea a‘u ki he tahi fakahihiho - pea ne toki pekia ‘i Mōape, “ko e sevāniti ‘a Sihova.” ‘Oku ongo fakaloloma e talanoá ni he ko ‘ene fakanatula ke faka‘osi ‘e ia na‘á ne kamata‘i ‘ene ngāue. Ka ‘oku ako mai ‘a Mōsesē ‘a e fekau ‘oku ma‘olunga ange ia – ko e Taki mo‘oni ‘oku ‘ikai fua ‘aki ha‘ane faka‘osi ‘ene ngaue, ka ko ‘ene talangofua ki he ‘Otuá ‘o a‘u ki he momēniti faka‘osí. Na‘e ‘ikai ke hoko ‘ene pekia te‘eki ke a‘u ki he Fonua ‘o e Tala‘ofā ke tau pehē ai ko e tangata kovi a Mōsesē. Na‘e kei ui pe a Mōsesē he‘ene pekia ko e “sevāniti ‘a Sihova” pea na‘e tanu ia ‘e he ‘Otuá ‘i ha feitu‘u ‘oku ‘ikai ‘ilo ‘e ha taha. ‘Oku fakamahino mai heni, ko e mahu‘inga ‘o e mo‘ui ‘a Mōsesē na‘e ‘ikai fakamatala‘i ia ‘e he‘ene lavame‘á pe ko e sio ‘a e kakai na‘a ne takí, ka ko e ‘afio mai ‘a e ‘Eiki ‘okú ne ‘afio‘i ‘a e lotó, mamahi, feilaulá, mo e tui na‘a ne fakahoko ‘aki ‘ene fatongiá. ‘Oku tau nofo ‘i ha māmani ‘oku fie ma‘u pē ke sio ki hono olá ‘i he vave tahá pē. Ko e ‘uluaki “Lotu Tongá” na‘e kamata ‘i he *Honolulu FUMC* ‘i he Fitungofulú pea na‘e toki fakamanatu ‘i he Tokonaki faka‘osi ‘o ‘Aokosí ‘e he *Lennox Tongan UMC* ‘a e ta‘u ‘e 50 ‘o hono kamata‘i ‘o e “Lotu Tongá” aí. Ko e Siasi mo e ngaahi Fai‘anga Lotu ‘e 12 ‘i Hawaii pea 11 ‘a e Vahenga e Lotu mo ‘Aukai. Kuo tokolahi mo e kau Faifekau Tonga ‘oku ngāue he Lotu Tongá ‘o tatau pe mo e ngaahi Siasi ‘a e kau pālangi ‘i he Konifelenisi. Ko e Konifelenisi Seniale ‘e fai he 2028 (*General Conference – memipa ‘e 11 miliona fakakatoa ‘i māmani, pea ko e 5.4 ‘i ‘Ameliká ni*) pea ‘oku fili ki ai ‘a e kau Fakafofonga ‘e 708 pea ko e 326 ai mei ‘Amelika. Ko e taha he kau Fakafofonga ko iá ko e Tonga pea ‘oku ‘i ai mo e toko 1 ‘oku Talifaki. ‘Oku lolotonga ngāue mo e ongo Pule Fakavahe ‘e 2 ‘i he *Cal-Pac* pea mo e *Desert Southwest Annual Conference*. ‘Oku fakafuofua ki he Siasi mo e Fai‘anga Lotu ‘e 80 ‘a e kakai mei he Pasifiki ‘i ‘Ameliká ni, pea ‘oku meimei ko e vahe tolu ‘e ua ko e ngaahi Fai‘anga Lotu mo e Siasi ‘o e kakai Tongá. Kuo lahi mo e ngaahi Siasi kuo Tonga ‘ata‘atā pe ‘o nau tokanga‘i e ‘api Siasi mo e koloa kotoa ‘a e Siasi. Ko e kongá si‘i eni ‘o e ngaahi “tala‘ofa” ‘o e Kenani na‘e ‘ikai lava e kau mu‘afononga ke a‘usiá ka na‘a nau tu‘u pe ‘i honau Pisiká ‘o mamata ki ai. Ko e hā e “Kenani” ma‘á ‘etau fānau ‘i he kaha‘u e fononga ‘oku tau fai?

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova, ako mai ke mau talangofua mo falala ki ho‘o tu‘utu‘uní, tali hotau ngaahi ngata‘angá ‘i he nonga, pea tuku ‘a e ola kotoa pē ki ho to‘ukupu faitotonú. ‘Emeni.

Pulelulu, ‘Okatopa 21: Lau Folofola – Teutalonome 34: 9-12.

Ki‘i Ama: Teutalonome 34: 9, “Pea ko Siosiuá ko e foha ‘o Nunú na‘á ne fonu ‘i he laumālie ‘o e poto; he kuo hilifaki nima ki ai ‘e Mōsesē, pea na‘e fakaongo kiate ia ‘e ha‘a ‘Isileli, ‘o nau fai ‘o hangē ko e tu‘utu‘uni ‘a Sihova kia Mōsesē.”

Pou ‘Ao: ‘Oku tau mo‘ui ‘i ha kuonga ‘oku fakalalahi ai ‘a e ngaahi faingata‘a ‘o e langa Lotu ‘oku tau fai ‘i vahá. Ko e taha ‘o e ngaahi faingata‘á ko e tokosí ‘i ‘a e fānau na‘e fānau‘i ‘i mulí ni ‘oku nau loto ke ngāue faka-Faifekau. Ko e kongá ai pe ia ‘o ‘etau visoné ko ‘etau kumi ha kau Siosiuá ke nau hoko‘i atu ‘etau ngāue. Ko e talanoa ia ‘o Mōsesē mo Siosiuá. ‘Oku tau sio heni ki ha fakatātā mahu‘inga ‘aupito: ko e ngāue ‘a e ‘Otuá ‘oku lahi ange ia ‘i ha tangata pē taha. Na‘e fuoloa ‘a e ngāue ‘a Mōsesē, ka na‘e ‘ikai ko ia na‘e polo‘i ke ne fakakakato kotoa e tala‘ofā. Na‘e fiema‘u ke ne momoi ‘a e tokotokó ki ha taha kuo teuteu‘i ‘i he fononga. Na‘e teuteu‘i ‘a Siosiuá ‘i he ngaahi ta‘u lahi - ako ‘i he mala‘e taú, nofo ofi takai holo pe ‘i he teniti ‘o e Fe‘iloaki‘anga mo fanongo tonu ki he lotu mo e lea ‘a Mōsesē, mo ako ke falala ki he ‘Otuá ‘o tatau ai pē, pe ko e hā e tūkunga ‘oku ‘i ai e mo‘uí. Na‘e ‘ikai ko ha sola a Siosiuá ki ‘Isileli he ko Mōsesē tonu na‘á ne fai hono teuteu‘i, pea faingofua ai pe ki ‘Isileli ke nau tali ia ha

taimi te ne fetongi ai a Mōsesē. ‘Oku mahu’inga ke tau ako mei he me’a na’e fai ‘e Mōsesē mo Siosiuá. Ko e taimi lahi, ‘oku ‘ikai ke tau loto ke fakaveteveve atu ha fatongia koe’uhi ko ‘etau fakakaukau, tokua ‘oku ‘ikai ha toe taha te ne lava ‘o fai, pea kapau ‘oku lava, ‘oku kei lelei taha ange pe ‘etau fai fatongia. ‘Oku fa’a hoko pe ‘i he’etau feohi he fāmili, Siasi mo e fonua foki. Ka ‘o kapau ko e ngāue ‘oku tau fai, ko e ngāue ‘a e ‘Otuá, pea kuo pau ke fakakau ai mo e teuteu’i ‘o ha kau sevāniti ‘a e ‘Eikí ke nau hoko atu e ngāué. Na’e ‘ikai ke ngata pe ‘i hono fakahaa’i ‘a e mālohi mo e mafai ‘o Mōsesē ‘i he’ene taki ‘a ‘Isilelí, ka na’e toe mahino ‘aupito ange ‘i he’ene loto lelei ke hilifaki nima ha taha kehe, ke fakapapau’i ko e ngāue ‘a e ‘Otuá ‘e kei hokohoko atu pe neongo kuo ngata ha’ana ia fua fatongia. ‘I ha māmani ‘oku tau fekuki ai mo e lelei fakataha pe mo e koví, ‘oku mahu’inga ke tau sio ki he founa na’e fai hake ‘aki hono ohi ‘o Siosiuá. Na’e ‘ikai ke ne falala ‘i ha ivi ha tangata, ka ‘i he Laumālie ‘o e ‘Otuá na’á ne fakaivia ia, foaki ki ai mo e poto pea tatakí mo huluhulu ia he halafonongá. Ko e ngaahi Siosiuá ‘o e ‘ahó ni ‘oku ‘i hotau ngaahi lotofalé, loki akó, Potungaue Talavou mo Finemui pea mo hotau ngaahi Siasi. ‘Oku nau fiema’u ha kau Mōsesē – ko e kakai ke fai honau fakalotolahi’i, lotu mo poupou’i pea tala me’a lelei, kae huluatu ‘enau fakahinohino faka’ulungaanga he’enau hoko ko e “palakipoe” ma’anautolu. Tau kau fakataha pe mo hotau Kaveingá ‘i he kole ke faka’atā ‘e he ‘Eikí hotau matá ke tau sio ki he kau Siosiuá ‘okú ne tuku ‘i hotau lotolotongá, pea tau fai ‘a e me’a kotoa pe te tau ala fai, ke teuteu’i ‘aki kinautolu ki he ngāué!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, fakaivia kinautolu ke mau teuteu, ako’i, mo poupou’i ‘a e kau sevāniti fo’ou ke hoko atu ho’o ngāué ‘i he poto, mo’ui fakatōkilalo, mo e falala ki ho Laumālie. ‘Emeni.

Tu’apulelulu, ‘Okatopa 22: Lau Folofola – 1 Tesalonaika 2: 1-8.

Ki’i Ama: 1 Tesalonaika 2: 1, “Seuke, ‘oku mou lāu’ilo, kāinga, ‘a e anga ‘o ‘emau hoko atu kiate kimoutolú; tala’ehai ko e me’a ma’ama’a.”

Pou ‘Ao: Ko e liliu ‘a e Tauluá ki he konga faka’osi hotau Ki’i Amá ‘oku pehē, “na’e ‘ikai ta’e’aonga,” pea ko Uesi, “na’e ‘ikai ko ha fakaongosia noa”, pea ko e *NRSV*, “was not in vain.” Ko e fekau ia na’e tokanga ‘a Paula ke ma’u ‘e he kāinga Tesalonaika ‘i hotau Ki’i Amá. Ko hono toe fakamanatu atu pe ‘e he ‘apositoló ‘a e founa na’a nau a’u atu ‘aki ki Tesalonaiká. Na’e ‘ikai te nau kākā, pe fakahekeheke, ‘ikai ‘i he mānumanu, pea ‘ikai ‘i he kumi lāngilangi mei he tangata, ka ‘i he loto kuo sivi’i ‘e he ‘Otuá pea kuo tuku falala ki ai e Kōsipelí. ‘Oku fakamanatu mai ‘e Paula ko e taha ‘oku tuku ki ai ‘a e Kōsipelí ‘oku ‘ikai tonu ke ne hangē ha taha fakamaketi ‘oku feinga ke fakatau atu ha’ane koloá, ka ko e taha kuo kūmoa ‘e he Kelesi ‘a Kalaisí. Na’e ‘ikai mahu’inga kia Paula ke sai’ia ai e kakaí, kehe pe ke fakahōifua ki he ‘Otuá ‘okú ne ‘afio’i e me’a ‘oku ‘i he lotó. ‘Oku mālīe lahi ‘a e fakatātā na’e fili ‘e Paulá: na’a nau angavaivai ‘i honau lotolotongá ‘o hangē ko ha fa’ē ‘oku tauhi mo fafanga ‘ene fānau. ‘Oku ‘ikai ke fakamatala’i ‘aki pe e tauhi lotú e mafai kuo ma’u mei he ‘Eikí ke lea mo fai tu’utu’uni fefeka, ka ‘oku toe kau ai mo e mo’ui ‘oku fonu ‘i he ‘ofá, kātakí, mo e loto ke ‘oua e ngata pe ‘i hono vahevahe e Ongongo Lelei kae kau ai mo e me’a kotoa pe ‘oku nau ma’ú. ‘Oku ‘ikai ke faingofua he ‘okú ne pole’i e sevāniti ke ne tukuange ‘a e me’a na’e malu ai ka ne hoko ko e fu’ufu’unga tāpuaki ma’á e kakai ‘oku ‘ofa ai ‘a e ‘Otuá. Ko e uki ia ‘oku fai ‘e hotau Ki’i Amá. Ko e ngāue ki he ‘Eikí ‘oku fai ‘aki ia ‘a e loto ma’a pea ‘oku ‘ikai ke tokanga ia ke fakamālō’ia ‘e he kakaí, ka ‘oku foaki ‘a e kotokotoá pea fakamo’oni ki he Lelei ‘o e ‘Otuá ‘o a’u ai pe ki he taimi ‘oku tukuaki’i hala ai e kau fakamo’oni. Na’e ‘ikai ke hanga ‘e honau fakaanga’i mo tukuaki’i halá ‘o fakangata ‘a e ngāue ‘a Paulá he na’e ‘afio’i ‘e he ‘Otuá ‘a e laumālie na’e fai ‘akí. Ko e tāpuaki ia ‘oku tau ma’u he ngaue ‘oku tau fai he Lotú, he neongo ‘e fai hotau talatalakovi’i ka ‘e ‘ikai ke ne lava ke ‘ufi’ufi ‘a e laumalie vėkeveke mo ‘ofa ‘Otuá na’e makatu’unga ai ‘etau kau ki he Lotú. ‘E mahu’inga pe foki ke tau toe tokanga ange he ‘oku ‘i ai e taimi ‘oku faka’ofa’ofa ‘a e me’a kotoa pe ‘oku tau fai he Siasi pea mālīe ai ‘etau leá ki he vakai ‘a e kakaí, ka ‘o kapau ‘oku ‘ikai ke ma’a ‘a hotau laumālie ki he ‘afio mai ‘a e ‘Otuá, pea ‘oku mahu’inga ke tau fakatomala fakamaatoato. Ko e fehu’i: ‘Oku tau fai e Lotú ke lelei ki he kakai pe ke fakahōifua ki he Māfima’i? ‘Oku tau malanga, foaki, faiako, hiva mo ‘ofa ‘aki ha loto ‘oku hangē ko ha fai ‘a ha fa’ē ki he’ene fānau? Tauange pea mo Kalaisi ke ne fakafo’ou ‘etau ngāué ke ‘oua na’a hoko ko ha “fakaongosia noa”, “ko ha me’a ma’ama’a,” pe ko ha me’a “ta’e’aonga”, ka ke hoko ia ko e “Fakamo’oni mo’ui” ‘a e laumālie kuo feilaulau’i pea ‘oku fotufotuaki ai e ‘ofa ‘a e ‘Otuá Māfima’i.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, fakama’a homau lotó fakapapau’i mo ‘emau ngaahi taumu’á, ke mau tauhi mo talaki ho Ongongo Lelei ‘i he ‘ofa mo e loto ke fakahōifua kiate Koe pē. ‘Emeni.

Falaite, ‘Okatopa 23: Lau Folofola – Saame 90: 13-17.

Ki’i Ama: Saame 90: 16, “Ke hā ho’o ngāué ki ho’o kau tamaio’eikí, pea ki he’enau fānau ho lāngilangi.”

Pou ‘Ao: Ko hotau Ki’i Amá, ‘oku ‘ikai ko e ui ki he ‘Otuá ke fakahaa’i mai ‘ene “ngāué” ki ‘Isileli pē, kae kau ai mo kitautolu ‘i hotau kuongá ni. ‘Oku hoha’atu’u ‘a e ngaahi Pule’angá koe’uhi ko e tau ‘oku lolotonga hoko mo *Iran* pea mo hono nunu’a kovi faka’ekonomiká. ‘Oku ‘ikai ko ‘Ameliká ni pe ‘oku uesiá ka ‘oku kau kotoa ai pe mo e ngaahi Pule’angá ‘o a’u ki Tonga. Kuo hikihihi mo e totongi ‘o e koloá pea ‘oku tokolahi e ngaahi fāfili ‘oku nau fiu feinga ke fakamanava haké. Kuo to’o e falala ‘a e tokolahi mei he kau Taki faka-Pule’angá, pea ‘oku fai ‘e he Siasí hono lelei tahá ke tokoni, kuo hoha’a mo e tokolahi koe’uhi ko e ‘ikai ke mahino ‘a e me’a ‘e hoko ‘i he kaha’ú. ‘I he ngaahi momēniti pehení, ‘oku tau ma’u fakahinohino ai mei he fatu Saamé. ‘Okú ne fakamantu mai ‘oku ‘ikai ha taimi ‘e li’ekina ai kitautolu ‘e he ‘Otuá. ‘Okú ne mātu’aki ofi mai ko hotau Tokoni. ‘Oku ‘ikai fakangatangata pe hono mafái ki he ngāue na’á ne fai he kuohilí. ‘Oku kei fotufotuaki pe ‘i hotau lolototonga, ‘i he ‘aho kotoa pe ‘o ‘etau mo’uí. Ko e “ngāue” ‘a e ‘Otuá he ‘ahó ni, ‘e ‘ikai ke hā ma’u pē ‘o hangē ko ha ngaahi mana fakaofó. ‘I he taimi ‘e ni’ihi, ‘oku fakahā’i ia ‘i he loto-to’a mo e kātaki lahi ‘a ha fa’ē ‘okú ne lotua ma’u pe ‘ene fānaú. ‘I he taimi e ni’ihi, ‘oku hā ia ‘i he fai tu’utu’uni ‘a ha talavou pe finemui ke kei manava’ofa pē neongo ‘a e lahi ‘a hono fehi’aneikina’i. ‘I he taimi ‘e ni’ihi, ‘oku hā ia ‘i ha Siasí ‘oku nau fāfanga ‘a e ngaahi fāfili ‘oku faingata’a’iá mo tokoni’i kinautolu ‘i he nofo’angá. ‘Oku ‘ikai ko ha ngaahi me’a si’isi’i eni. Ko e ngaahi faka’ilonga ia ‘o e kei ngāue ‘a e ‘Otuá, ‘o ne kei fakafuo, pea kei fakaivia ‘a hono kakai. Pea ko hono fu’u mafái, na’e ‘ikai ma’á e kuohilí pē, ka ‘oku tau toloto monū’i ai he ‘ahó ni pea ‘oku totonu ke tuku’au atu ki he to’utangata ka hokó. ‘I ha māmani ‘oku tupu hake ai ‘a e fānaú ‘i he ‘ātakai ‘oku fakamatala’i ‘aki ‘a e manavaheé, ongosia fakaeloto mo e ta’epau ‘o e kaha’ú, ‘oku fiema’u ke nau sio ki ha fakamo’oni pau ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i he mo’ui ‘a e kakai ‘oku nau feohí. ‘I he’enu sio mai ‘oku tau fakamolemole kae ‘ikai sāuni, ‘oku tau tokoni kae ‘ikai ke fakasitua’i, pea ‘oku tau fakatu’amelie he lolototonga ‘o e totonu ke siva e ‘amanakí, pea ko e mo’oni, ‘oku nau mamata tonu ki he mālohi ‘o e ‘Otuá. ‘Oku hoko ‘etau tuí ko e fakava’e ki he’enu mo’uí. ‘Oku fakamanatu mai ‘e hotau Ki’i Amá ko e kolōlia ‘o e ‘Otuá ‘oku ‘ikai lava ‘e he moveuveu ‘o e sosāietí ke ne fakasi’isi’i pe fakangatangata. ‘Oku hokohoko atu pē ‘ene ngāué ‘i he taimi kotoa pe ‘oku tau fai ai ha ngāue ‘ofa, mo e momēniti kotoa pē ‘oku tau lototo’a ai ke fai ha fatongia, pea mo ‘etau fononga ‘oku fai ‘i he tuí. Ko ‘etau kole ki he ‘Otuá ke fakahā mai ‘ene ngāué, ‘okú ne fakahā mai ai pe mo hotau fatongia ‘i he ngāue ko iá. ‘Oku tau hoko ko e kau ‘ave ‘o e ‘amanaki lelei ki ha māmani ‘okú ne mātu’aki fiema’u. Pea ‘i he’etau mo’ui atu ‘i he ‘amanaki lelei ko iá, ‘oku tau tokoni’i ai e to’utangata hokó ke nau ma’u ‘a e ‘Otuá.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova, fakahā ho’o ngāué ‘i he’emau mo’uí, fokotu’u ‘a e ngāue ‘o homau nimá, pea tuku ke hā ho lāngilangí ki he fānaú mo e to’utangata ka hoko. ‘Emeni.

Tokonaki, ‘Okatopa 24: Lau Folofola – Matiu 22: 34-46.

Ki’i Ama: Matiu 22: 37-38, “Pea ne pehē ki ai, ‘Te ke ‘ofa ki he ‘Eiki ko ho ‘Otuá, ‘o fai ‘aki ‘a e kotoa ‘o ho lotó, mo e kotoa ‘o ho laumālié, mo e kotoa ‘o ho ‘atamaí. Ko eni ia ‘a e tu’utu’uni ‘oku mamafa taha mo tu’ukimu’á. Pea ‘oku fa’ahinga mo ia ‘a hono uá, Te ke ‘ofa ki ho kaungā’apí ‘o hangē ko ho’o ‘ofa kiate koe.’”

Pou ‘Ao: Kuo faka’au ke tau anga ki he tu’unga ‘oku ‘i ai ‘a e sosāietí ‘i he ‘aho kotoa pē, pea hangē ai pe kuo ‘ikai ke toe fai ha hoha’a ki hano fakalelei’i. Kuo hoko ‘a e tokehekehe fakapolitikálé mo e longoa’a he ‘alu ‘a e me’a fakapa’angá ki ‘olungá, nunu’a kovi ‘o e tau ‘oku lolotonga hoko mo *Iran* pea mo e ngaahi tu’uaki ‘o e Fili Falealeá ko e kongia ia ‘o ‘etau mo’ui faka’ahó. Kuo mole ‘a e falala ‘a e tokolahi mei hotau kau Taki pea kuo mafasia e tokolahi koe’uhi ko e ‘ikai ke mahino ‘a e me’a ‘e hokomai he kaha’ú. ‘I he lolototonga ‘o e faingata’a ‘oku tau mo’ua aí, ‘e mahu’inga ke tau fai e fehu’i ‘a e kau Falesí: Ko e hā e me’a mahu’inga taha ke tau fai ke ma’u ai ‘a e finangalo ‘o e ‘Otuá? ‘Oku hanga ‘e he tali ‘a Sīsū ‘o fakamanatu mai ‘oku ‘ikai ke tali ‘e he ‘Otuá ha ‘ofa pe ko ha tui ‘oku falakiseni. ‘Okú ne fiema’u ke fika kátoa. Ko e ‘ofa ki he ‘Otuá ‘aki e kotoa ‘o e lotó, laumālié mo e ‘atamaí ‘oku ‘uhinga ia ke ‘oua na’a toe ‘i ai ha feitu’u ‘i he’etau mo’uí ‘oku tāpuni mei he pule ‘a Kalaisí. ‘Oku toe fakaofa he ‘oku ‘ikai ke fakakehekehe’i ‘e Sīsū ‘a e ‘ofa ki he ‘Otuá mo e ‘ofa ki he kaungā’apí. ‘Oku ‘ikai lava ke tau pehē ‘oku tau ‘ofa ki he ‘Otuá kae tukunoa’i ‘a e kaungā’apí. Ko ha lotu ‘oku hā pē ‘i he leá kae ‘ikai hā ‘i he anga ‘o ‘etau feohí, ‘oku te’eki a’u ia ki he uho mo e kakano ‘o e Fekau Lahí. Ko e ‘ofa ki he kaungā’apí ‘oku ‘ikai ke fai pe kiate kinautolu ‘oku faingofua ke ‘ofa’i; ka ‘oku kau ai kinautolu ‘oku kehe ‘enu tuí mo ‘enu fakakaukaú, kinautolu ‘oku fehi’a maí mo fai hotau fakamamahi’i, kinautolu ‘oku fiema’u tokoní mo e kakai ‘oku ‘ikai ke lau ‘e he sosāietí, ko ha kakai. ‘Oku ui ke tau ‘ofa ‘o hangē ko hono ‘ofa’i kitautolu ‘e he ‘Otuá - ‘ikai makatu’unga ‘i ha’atau taaú, ka ‘i he lahi mo e hulu atu ‘a ‘ene kelesi. ‘Oku faingata’a fau ke tau muimui’i eni he ‘oku tau loto ke pule’i e ‘ofa ‘o vahevahe pe ki he ni’ihi ‘oku tau sai’ia ai pea ta’ofi meiate kinautolu ‘oku fai kovi mai. Ka ‘oku ‘ikai tali ‘e Sīsū ke filifilimanako ‘etau ‘ofa. ‘E lava pe ke tau ma’u ‘a e me’a kotoa pe, mei he ‘ilo loloto ki he Tohi Tapú, potopoto’i he malanga mo e lea, ngāue lahi ‘i he Siasí, mo tauhi lelei ‘a e ngaahi Ouau Lotú, ka ‘o kapau ‘oku ‘ikai fakaivia kotoa ia ‘e he ‘ofa ki he ‘Otuá mo e kaungā’apí, pea ‘oku hoko pē ia ko e simipale

tatangi kae 'ikai hā ai 'a e mo'ui faka-Sīsū Kalaisi. Ko e a'usia 'a e 'Evangelio, *Sione 15:13*, "Tala 'ehai 'oku ai ha 'ofa 'a ha taha 'e lahi 'i he 'ofa ko ē, ke ne li 'aki 'ene mo 'ui koe 'uhi ko hono ngaahi kaume'a." Tauange pea mo e 'Eiki 'o e 'Ofa ke ne fakaivia kitautolu ke tau lava 'o 'ofa 'aki hotau kotoa ki he 'Otuá pea ki hotau kaungā'apí.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'Eiki, ako mai ke mau 'ofa kiate Koe 'aki homau lotó, laumālié, mo e 'atamai kotoa, pea ke mau 'ofa ki homau kaungā'apí 'o hangē ko ho' 'ofa' i kimautolú. 'Emeni.

Sāpate, 'Okatopa 25: *Sāpate hono 22 Hili 'a e Penitekosi. (Lanumata).*

Lēsoni: Teutalonome 34:1-12; Saame 90:1-6, 13-17; 1 Tesalonaika 2:1-8; Matiu 22:34-46.

Mōnite, 'Okatopa 26: Lau Folofola – Saame 107: 1-7.

Ki'i Ama: Saame 107: 1, "FAKAFETA'I kia Sihova; he 'oku lelei ia; He 'oku tolonga 'o ta'engata 'ene 'alo'ofā."

Pou 'Ao: Ko e taimi lahi 'oku tau mo'ua 'i he ngaahi faingata'a 'oku tau fekuki faka'aho mo ia pea puli ai mei he'etau mo'ui 'a e me'a totonu ke tau fai. 'Oku toe ki'i fakaloloma ange 'a e taimi kuo tau a'u ai ki he tu'unga ko 'etau faka'ofa'ia pe 'iate kitautolu koe'uhi ko ha tu'unga fakatu'utamaki 'oku tau 'i ai pea ngalo ai 'a e me'a na'e 'ikai totonu ke ngalo ha taimi mei he'etau mo'ui – 'Otuá. 'Oku tau toki fa'a fakafeta'i pe he taimi 'oku tokamālie ai mo langi melie e me'a kotoa pe 'i natulá. Ko e taimi 'oku sopusopu ai a natulá pea hēhētu'u hotau lotó mo 'etau fakakaaukáu 'o fiu kumi ha "'uhinga' mahu'inga ke makatu'unga ai ha'atau fakafeta'i. Ko e talafungani 'oku fai 'e he fatu Saame 'o e 'ahó ni, ko e vahevahe mei he a'usia loloto 'a e kakai na'e tākaki mei he ngaahi fonuá - hahake mo e hihifo, mei he tokeláu mo e tonga, pea kuo nau ma'u meesi mei e 'Otuá 'i he taimi na'e hē ai 'enau fonongá. 'Oku fakamatala 'a e Saamé ki ha kakai na'a nau hē 'i he toafá, 'ikai ma'u ha kolo ke nofo ai, fiekaia mo fieinua, pea kamata ke vaivai honau laumālié. Ka 'i he taimi na'a nau tangi ai kia Sihova 'i honau mamahí, na'a ne fakahaofi kinautolu. 'Oku 'ikai ke tau fononga 'i ha toafa 'one'one mo la'ā, ka 'oku tau mo'ua 'i he faingata'a tatau fakaeloto. 'Oku 'ikai ke tau sola ki he faingata'a'ia faka'ekonomiká, sōsialé, mafasia mo e hoha'atu'u e lotó pea 'ikai ha "feitu'u" ke mālōlō ai hotau laumālié. 'Oku tau feinga ke feau e fiekaia mo e fieinua 'o e lotó 'aki ha ngaahi me'a fakataimi: ngāue lahi ange, pa'anga, pe fakafalala ki hotau potó pē. Ka 'oku toe lahi ange ai e faingata'a he 'oku 'ikai lava 'e ha me'a na'e ngaohi 'e he nima 'o e efú mo e kelemutú ke ne fai e ngāue 'a e 'Otuá e Fakatupú. 'Oku fakamanatu mai 'e hotau Ki'i Amá ko e fakafeta'i faka-Kalaisi 'oku 'ikai makatu'unga 'i ha haohaoa pe ko ha tokamālie 'a e me'a kotoa pe 'i he mo'ui, ka 'i he tolonga mo e lelei 'o e 'alo'ofa 'a e 'Otuá. 'Oku tau fakafeta'i he 'oku lelei la neongo 'oku tau kei fekuki pe mo e mamahí; pea 'oku 'ikai ke fu'u ma'ala'ala fau 'a e me'a 'e hokomai 'apongipongí. Ko e lea 'a e kakai na'e fakahaofi 'e he 'Otuá ko e Fakafeta'i pe mo e Fakamālō. Ko e fakamo'oni ki he fai meesi 'a e 'Otuá 'oku 'ikai ko ha me'a ia ke fakalongolongo'i. Kapau kuo fakahaofi kitautolu 'e he 'Otuá mei he toafá, 'one fai hotau fakanongá, fakaivia e lotó si'i mo fokotu'u kitautolu ki he hala totonu ke tau fouá, pea 'oku totonu ke fai 'etau "Fakafeta'i" he taimi kotoa pē, 'i he feitu'u kotoa pē. 'Oku tau teuteu atu eni ki he Sāpate 'o e kau "Mā'oni'oni" (*Saints*), pea 'oku hoko 'enau fakamo'oni ko hotau fakalotolahi. 'Oku 'ikai ke tau 'ata'atā mei he faingata'a ka 'oku tau ma'u 'a Kalaisi ko hotau To'utakanga Pikima'u pe. Ko ia, kapau 'okú ke ongo'i fiekaia, fieinua, hē, pe siva e 'amanakí 'i ha tafa'aki 'o e mo'ui, tangi kia Sihova. Pea kapau kuó ne fakahaofi koe, 'oua 'e fakalongolongo; Fakafeta'i, Fakamo'oni, pea tuku ke hā 'i ho'o mo'ui ko e 'Otuá 'oku lelei, pea ko 'ene 'alo'ofā 'oku tolonga 'o ta'engata.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: 'E Sihova, tokoni mai ke mau tangi kiate Koe 'i he toafa 'o e mo'ui, fakafeta'i ki ho'o fakahaofi, pea fakamo'oni 'oku tolonga 'o ta'engata ho'o 'alo'ofā. 'Emeni.

Tūsité, 'Okatopa 27: Lau Folofola – Saame 107: 33-37.

Ki'i Ama: Saame 107: 34, "Okú ne liliu 'a e fonua mahú ko e ano mahimahi; Koe'uhi ko e kovi 'a e kakai 'oku nofo ai."

Pou 'Ao: 'E anga fēfē ha'atau fekumi ki he 'Otuá 'i ha māmani faka'ofa'ofa kae hiliō hono faingata'a, 'i ha taimi 'oku hikihihi ai pe totongi e me'a kotoa, mafasia mo ongosia fakaeloto ai e tokolahi pea tukukehe ange 'a e nunu'a kovi 'o e tau 'oku lolotonga hoko he vā 'o *Iran* mo 'Ameliká ni mo 'Isilelí? Ko e fakatokanga mo e fakamanatu mahu'inga ia 'oku hunuaki mai 'e hotau Ki'i Amá ki he 'ahó ni. 'Oku fakamanatu mai 'e he Saamé 'oku 'ikai ko e maumau 'o e māmani ko ha me'a faka-natula pē; ka 'oku lahi e ngaahi taimi 'oku maumau ai 'a e tāpuakí koe'uhi ko e siokitá, kovi kehekehe 'oku tau fai 'i he'etau ta'etoka'i 'a e 'Otuá pea mo 'ene fokotu'utu'u ma'atautolú. 'Oku lava ke fonu ha fonua 'i he koloa, ka kapau 'oku ngalo ai e fakamaau totonú, tokanga ki he masivá, mo e tauhi mo tokanga'i 'o e fakatupú, 'e liliu e mahu ko iá ko e mahimahi. 'Oku lava ke hoko ia 'i hotau ngaahi 'apí mo e Siasí

foki. ‘Oku lava ke liliu ha fāmili mahu ‘i he ‘ofā ke hoko ko ha toafa kapau ‘oku pule ai e tau’aki lotó mo e ta’efetukulolo’aki, honge he fakamolemole kae fonu mahuohua he siokitá. ‘Oku lava ke liliu ha Siasi mahu ‘i he talēniti mo e tāpuaki ‘o hoko ko ha ano mahimahi kapau ‘oku pule ai e pōlepole, fakafā’afa’ahí, mo e kumi mafai. ‘Oku lava ke liliu hotau ‘atamai, ‘a ia na’e fakatupu ke fekumi mo fakafeta’i ki he ‘Otuá, ke hoko ko ha fonua mamate kapau ‘oku tau fafanga ‘aki ia e manavahē, loto kovi, mo e tali ‘o e ongoongo loí. Ko e māmani ‘oku tau folauá na’e faka’ofa’ofa pea ‘oku kei faka’ofa’ofa koe’uhi ko e fakatupu ‘e he ‘Otua, ka ‘oku hiliō hono faingata’á koe’uhi ko e mālohi ‘o e angahalá ‘i he loto ‘o e tangatá. Ka ‘oku ‘ikai ko e fakatokanga pe ‘oku fai ‘e hotau Ki’i Amá. ‘Okú ne toe fakamanatu mai ‘oku liliu ‘e Sihova ‘a e toafa ke hoko ko ha vai, peá ne tuku ai ‘a e fiekaia ke nau nofo, tō ngoue, tō vaine, pea ma’u ha fua. ‘Oku fakatonutonu ‘e he ‘Otua ‘a e ngaue ‘oku kovi pea ne fakafo’ou ‘a e me’a kotoa pe ‘oku kamata ke ‘auha. Ko ia, ko ‘etau Fekumi ‘oku fai ki he ‘Otua ‘oku ‘ikai ko ha’atau hola mei he fulikivanu ‘o e māmani mohu faingata’á ni, ka ko ‘etau tafoki kiate Ia ‘i he fakatomala, fakafeta’i mo tauhi kiate Ia ‘aki ha “laumalie totonua.” ‘Oku tau fekumi kiate Ia ‘i he taimi ‘oku tau fili ai ke fakamolemole ‘i ‘apí, lea mo’oni ‘i he taimi ‘oku longoa’a ai mo hoha’a e sosaieti, tauhi e loto vaivai, fakasi’isi’i e maumau, hāpai e fakamaau totonú, pea tauhi ‘a e ngaahi tāpuaki ‘o e fakatupú. Kapau ‘oku ‘i ai ha feitu’u ‘i hotau lotó, fāmili, Siasí, pe koló kuo hoko ai e mahú ko e mahimahi, ‘oua te tau toe tukuaki’i ha taha kehé. Tau kole ke kamata ‘a e fakafo’ou ‘i hotau lotó. He ko e ‘Otua ‘okú ne lava ‘o liliu e toafa ko e vai ‘okú ne tatali mai ke ngaohi ‘etau mo’ui ke hoko ko e ngaahi kelekele ‘oku mo’ui ke tupu mo fua ‘āfa’afa, pea hoko ia ko e fakamo’oni pau ‘oku kei ‘afio pe ‘a e ‘Otuá ‘i he fu’u māmani faka’ofa’ofa kae faingata’á ni. Fakafeta’i!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova, liliu homau ngaahi toafa ke hoko ko ha vai mo ha kelekele mo’ui, pea ako mai ke mau tauhi ho’o ngaahi tāpuaki ‘i he fakatomala, fakafeta’i, mo e ‘ofa. ‘Emeni.

Pulelulu, ‘Okatopa 28: Lau Folofola – Siosiu 3: 7-17.

Ki’i Ama: Siosiu 3:8, “Pea te ke tu’utu’uni ki he kau taula’eiki ‘oku ha’amo ‘a e ‘A’ake ‘o e Kivinānité, ‘o pehē, ‘Ka mou ka a’u ki he ngutuvai ‘o Soatani, te mou tu’u ma’u pē ‘i Soatani.”

Pou ‘Ao: Ko e hā ‘a e “Sioatani” ‘oku tu’u ‘i ho lotolotonga he ‘ahó ni? Te ke kei tatali ai pe ke mātu’u peá ke toki tui? Ko e faingata’a faka’osi eni ‘oku fehanganagai mo ‘Isilelí, ko Sioatani. Tokanga’i na’e ‘ikai ta’ofi kinautolu ‘e Sihova ke tali ke mātu’u e vaitafē pea nau toki kolosi; na’a ne fekau e kau taula’eiki ‘oku ha’amo ‘a e ‘A’ake ‘o e Kivinānité, ke nau “tu’u ma’u pē ‘i Sioatani.” Na’e ‘ikai ko e mālohi ‘o Siosiuá pe ko e poto ‘o e kau taula’eiki na’a ne ta’ofi e vai; ka ko e ‘i ai ‘a Sihova ‘i honau lotolotonga. Ko e ‘A’aké na’e hoko ko e faka’ilonga ‘o e ‘afio ‘a Sihova ‘i honau lotolotonga: ko Ia na’e hā’ele mu’omu’á, ko Ia ‘oku tu’u ‘i he vai, ko Ia ‘okú ne fakahinohino e hala ke nau fononga ai. ‘Oku tau fa’a nofo ‘i he kauvai ‘o e mo’ui ‘o sio ki he ngaahi “Sioatani,” ko ha liliu ‘i he fāmili, ha fiema’u fakapa’anga, ha mahaki’ia fakaesino mo fakaeloto, fai tu’utu’uni ‘oku faingata’a ke fakahoko. ‘Oku tau fiema’u ke mahino pea ke tau ‘ilo ‘a e me’a ‘e hokomai he halafononga kimu’a pea tau toki fononga aí. Ka ‘oku ako mai ‘e hotau Ki’i Amá, ko e Tui ‘oku ‘ikai ko e toe tatali ke mōmoa pe mātu’u: ka ko e talangofua ki he ‘Otuá he taimi ‘oku tau kei sio atu ai ‘oku “tau mālie” mai ‘a Sioatani. Ko e ‘Otuá na’a ne fakamōmoa ‘a e Tahi Kulokulá kae a’a mātu’u ai ‘a ‘Isilelí he kamata ‘enau ‘ekisotó, ko Ia ai pē eni ‘okú ne kinikini e hala ‘o e kolosi ‘i Sioatani, ‘i he ngata’anga ‘o e toafa. ‘Oku liliu e takí meia Mōse se kia Siosiu, ka ‘oku ‘ikai liliu ‘a e ‘Otuá. Ko e akonaki ia ma’atautolu he taimi ‘oku tau fetaulaki ai mo ha liliu. Ko e longoa’a lahi ia ‘oku lolotonga hoko ‘i hotau fonua haú ni, he faka’a’au ke tokolahi ange e kakai kuo to’o ‘enau falalá mei he kau Taki fakapolitikalé. ‘E lelei ange ‘a e fonua ‘i he kaha’ú ‘o kapau ‘e liliu ‘a e kau Taki ‘o e ‘ahó ni? ‘E toki fakamā’opo’opo mai ia ‘e he hisitōliá ‘a mui ange, ka ko e me’a ‘oku mahino mei hotau Ki’i Amá, ko e mālohi ‘o e kakai ‘a e ‘Otuá ‘oku ‘ikai nofo ‘i ha tangata pē taha, pe ha founa pē taha, ka ‘i he ‘Eiki ‘oku faitotonu ki he’ene Kivinānité. ‘Okú ne lava ‘o ngāue’aki ‘a e tokotaha fo’ou, ‘i he kuonga fo’ou, pea ‘i he vai fo’ou ‘oku te’eki ke tau lava ke kolosi ai. Ko e fatongia ‘o e kakaí, ke fakaongo, muimui, pea ke tu’u ma’u he feitu’u kuo tu’utu’uni ‘e Sihova ke nau tu’u aí. Fakafeta’i he ‘oku hoko ‘enau tu’u ma’u ko ha fakamo’oni mo ha fakalotolahi: ‘oku ‘i ai ha ni’ihi ‘oku ui ke tu’u ‘i he vai, kae lava ‘a e toengá ‘o kolosi. ‘Oku pehē foki ‘a e ngāue ‘o e Tui: ‘oku ‘i ai e ngaahi mātu’a, kau faiako, kau lotu, kau taki, mo e kau sevāniti ‘oku nau tu’u ma’u ‘i he faingata’á, ‘o ha’amo e Puha ‘o e Fuakavá ‘i he lotu mo e talangofua, koe’uhi ke fakalotolahi’i ‘aki ‘a e to’utangata ka hokó.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘E Sihova, tokoni mai ke mau hoko ko e kau fata ‘o ho’o Fuakavá ke lava ‘aki hano fakalotolahi’i mo fakamanava hake ‘o e to’utangata hokó ‘i he taimi faingata’a ‘o hangē ko ia ‘oku mau lolotonga fononga’iá. ‘Emeni.

Tu’apulelulu, ‘Okatopa 29: Lau Folofola – Siosiu 3:7-17.

Ki'i Ama: Siosiaua 3: 11: “Vakai ko e ‘A’ake ‘o e Kovinanite ‘o e ‘Eiki ‘o māmani katoa ‘oku ‘alu mu‘omu‘a ‘iate kimoutolu ki loto Sioatani.”

Pou ‘Ao: Kapau ‘oku ‘alu mu‘omu‘a ‘a e ‘Eiki ‘o māmani katoa ki he vai, ko e hā ‘oku kei ta‘ofi ai hotau vaé ‘i he kauvai? Ko e fehu‘i ia ‘oku hunuaki mai ‘e hotau Ki‘i Amá. ‘Oku ‘ikai ko ha fakamatala pē ki ha me‘a fakahisitōlia; ka ko e fakamo‘oni ia ki he founa ‘oku taki ‘aki ‘e he ‘Otuá ‘a hono kakaí. Na‘e ‘ikai tuku ‘a ‘Isileli ke fai ‘aki pe ‘enau fakamahamahaló mo ‘enau ma‘ú, ka na‘e foaki mai ‘e Sihova ha faka‘ilonga mahino ke nau fakapapau‘i ai, ko la ‘oku mu‘omu‘á. Ko e ‘A‘aké, ko e faka‘ilonga ‘o e ‘Afio ‘a Sihova ‘i honau lotolotonga pea ko la na‘e mu‘omu‘a kiate kinautolú. Na‘e lototo‘a ‘a ‘Isileli ke kolosi ‘i Sioatani koe‘uhi ko e mu‘omu‘a ‘a e ‘A‘ake ‘o e Kovinanité ‘o tu‘uma‘u ‘i he mōmoa ‘o loto Sioatani. ‘Oku lahi ‘a e taimi ‘oku tau tu‘u ai ‘i he kauvai ‘o ha liliu fo‘ou pe ko ha fatongia kuo ‘ikai ke tau mateuteu ki ai, pe ko ha faingata‘a fakafāfili, pe ko ha fa‘ahinga “Sioatani” pe ‘oku faingata‘a ke tau lava ‘o kolosi ai he mo‘uí ni. Ko e fehu‘i: “Te u kolosi fēfē? Te u ma‘u mālohi mei fē? Te u hao nai?” Ko e tali ‘a e Folofola ‘o e ‘ahó ni ‘oku ‘ikai ke ne fakasi‘isi‘i mai e faingata‘a te tau fetaulaki mo iá ka ‘okú ne fakapapau‘i mai ‘a ‘etau kau mo e ‘Otua Māfimaifi. ‘Oku ‘ikai ui kitautolu ke falala ki hotau ‘atamai pē, pe taukei, pe ko e malu ‘o ‘etau fokotu‘utu‘ú; ka ‘oku ui kitautolú ke falala ki he ‘Eiki ‘o māmani fulipe ‘okú ne mu‘omu‘a kiate kitautolu he halafononga. Ko e taimi lahi ‘oku tau fa‘a tatali ke maha kotoa e vai, ‘osi ‘aupito ‘a e taalafili mei hotau lotó pea tau toki talangofua ki he ‘Otuá. ‘Oku ako mai ‘e he talanoa ‘o e ‘ahó ni ko e talangofua ‘oku tupu ia mei he falala mo e tuí kae ‘ikai ko ‘ene mahino lelei ‘o e me‘a ‘oku hokó. ‘Oku kei fai pe sio ki Sioatani mo hono faingata‘a ka ‘oku ‘asi lahi ‘aupito mai ange ‘a e ‘A‘ake ‘o e Kovinanité mo e Mafi ‘o Sihová. Neongo e kei tu‘unuku mai ‘a e faingata‘a ka ‘oku mālohi ange ‘a e palōmesi ‘oku fakafofonga ‘e he Puha ‘o e Fuakavá. Neongo ‘oku te‘eki ke fai ha sio ki he Fonua ‘o e Tala‘ofá, ko e me‘a eni ‘oku fai e sio ki ai, ko Sihova honau To‘utakanga Pikima‘u pē. Ko e fatongia ia ‘oku fai ‘e Kalaisi. Ko ia ‘a e Puha ‘o e Fuakava ‘i hotau lotolotonga. Ko la te ne fakamātu‘u ‘a e ngaahi Sioatani fakafo‘ituitui, fakafāfili, faka-Siasi pea mo ha toe Sioatani pe ‘oku tau fetaulaki mo ia he mo‘uí ni. Ko ia, kapau ‘oku tau tu‘u ‘i he kauvai, pea ‘oku hanga ‘e he loloto mo e ‘au ‘o e vaitafé ‘o fakavaivai‘i ‘etau tuí, hiki ‘etau sio mei ai. Fakamama‘u ki he ‘Eiki ‘oku ‘alu mu‘omu‘a ‘iate kitautolú. Koe ha loto ‘oku fie fanongo mo ha tui ‘oku laka ki mu‘a pea mo ha kātaki ke tau lava ‘o tu‘u ma‘u. Fakafeta‘i he ko e ‘Otua ‘oku mu‘omu‘a ‘iate kitautolú, ‘okú ne ‘i he lotolotonga ‘o e vai mo kitautolu pea ko la ai pe te ne talitali kitautolu mei he kauvai ‘e taha mo e Tala‘ofá.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki ‘o māmani katoa, fakaivia kimautilu ke mau sio ki ho‘o hā‘ele mu‘omu‘á pea mau laka atu ‘i he tuí, pea falala ki ho‘o tala‘ofá ‘i he ngaahi Sioatani kotoa pē. ‘Emeni.

Falaite, ‘Okatopa 30: Lau Folofola – 1 Tesalonaika 2: 9-13.

Ki'i Ama: 1 Tesalonaika 2:11, “Ā, ‘oku mou ‘ilo pē, hangē ko e fai ‘a ha tamai ki he‘ene fānau ‘a‘aná, na‘e pehē ‘emau enginaki kimoutolu tāutaha, mo tōkaki, mo tapou.”

Pou ‘Ao: ‘E anga fēfē ha‘atau ‘ilo ‘oku ‘afio ‘a e ‘Otuá ‘i ha māmani faka‘ofa kae hiliō hono faingata‘á, ‘o hangē ko ia ‘oku tau lolotonga fononga‘iá? ‘Oku uki kitautolu ‘e he Kaveinga ‘o e mahina ko eni ke tau “Fekumi ki he ‘Otuá lolotonga ‘etau Folaua ha Māmani Faka‘ofa kae hiliō hono Faingata‘á.” Na‘e hangē ‘a e tauhi ‘a Paula ki he kāinga Tesalonaiká ko e fai ‘a ha tamai ki he‘ene fānau. Na‘e malanga‘aki ‘e Paula ‘a e Kōsipelí, pea fakamo‘oni ‘ene ngāue ki he mo‘oni ‘o e Kōsipelí. Na‘e ‘ikai ke loto e ‘apositoló ke hoko ko ha fakakavenga ki he kāingalotú. ‘I he‘ene pehē, na‘á ne ngāue ‘aho mo e pō ke fakamo‘oni‘i ‘okú ne lava ‘o fakahoko e me‘a na‘á ne lea ‘akí. ‘Oku mahu‘inga eni he kuonga ni, he ‘oku lahi e leá, kae si‘isi‘i e fakamo‘oni‘i e leá. Kuo lahi fau e lea ta‘e fakamo‘oni‘i pea mahalo na‘e mei olioli pe ‘o kapau na ko ha fai ‘e ha kakai ‘oku ‘ikai ke ‘i ha tu‘unga taki mo falala‘anga. Ko hono fai ‘e he kau Takí pea mo e kakai ‘oku tonu ke falala‘angá pea ‘okú ne fakasi‘isi‘i leva e mahu‘inga ‘o e “leá.” (Kapau ‘oku lahi ange e loí he mo‘oní, pea ‘oku hoko pe leá ko e me‘a va‘inga.) ‘Oku faingofua e vahevahe e Folofolá he ngaluopé mo e ngalu‘eá ka ‘oku toe fehu‘ia ‘e māmani he taimi lahi he ko e kakai tatau pe na‘e tōkaki fakalotu maí ‘oku toe fiu hono pukepuke he laulautevolo he ngaahi me‘a ‘oku ‘ikai lau ko ha me‘á. Kapau ko ‘etau folau ‘i he māmani ni ko e fekumi ki he ‘Otuá, pea ‘oku ‘ikai fe‘unga ke ngata pe ‘i falelotu. Fekumi kiate la ‘i he taimi kotoa pe - lolotonga e faingata‘a ‘o e hikihiki e koloá, taú, mo ‘etau fehangaangai mo e ngaahi liliu ‘o e ngāue mo e tekinolosiá. ‘Oku tau fekumi ki he ‘Otuá ‘i he taimi ‘oku ‘ikai mahino ai pe ko e hā e me‘a ‘e hokomai ‘i he kaha‘ú. ‘I he ngaahi taimi pehē, ‘oku ‘ikai fiema‘u e tali fakapotó; ka ‘oku fiema‘u ha kakai ‘oku tauhi kinautolu ‘i he founa faka-e-Tamai mo faka-Kalaisi: enginaki ke nau tu‘u, tōkaki ke nau ma‘u nonga, mo tapou ke nau mo‘ui ke taau mo e ‘Otuá. Na‘e mālohi fau e fakamatala mo e fakamo‘oni na‘e fai ‘e Paulá pea tali ai ‘e he kāingalotú ‘o ‘ikai ko e lea ‘a e tangata ka ko e folofola ‘a e ‘Otua pea ‘oku ngāue ma‘u pe ia ‘i he loto ‘o e kakai ‘oku tuí. ‘Oku fotufotuaki ‘a e Ngei mo e Māfimaifi ‘o e ‘Otuá ‘i he taimi ‘oku ngāue

ai 'ene Folofolá 'i hotau lotó: 'okú ne liliu 'a e 'itá ko e koto fakamolemole, liliu 'a e manavahē ke tui falala, pea ta'ofi 'a e lea fakatupu loto mamahi, pea fakaivia hotau nimá ke tokoni 'i ha kakai kehe. Ko ia, 'oua 'e ngata pē 'etau fanongo ki he Folofolá kae tuku ke ne fakafuo 'etau fai tu'utu'uni faka'ahó. 'I he māmani faka'ofa kae hiliō hono faingata'á ni, tuku ke hā 'i he me'a kotoa pe 'oku tau faí – lea mo e tō'ōnga mo'ui, ko e 'Otua 'oku tau fekumi ki ai 'oku tau 'osi fe'ao mai pe mo la he hala fononga 'o e mo'ui ni, pea ko la 'a hotau To'utakanga Pikima'u Pe!

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: ‘Eiki, ngaohi kimautolu ke mau talaki ho Folofolá ‘aki ha mo'ui faitotonu, fonu 'ofa, pea tali ho'o Folofola ke ngāue 'i homau lotó. ‘Emeni.

Tokonaki, ‘Okatopa 31: Lau Folofola – Matiu 23: 1-12.

Ki'i Ama: Matiu 23:3, “Mou talangofua mo fai e me'a kotoa 'oku nau tala atú, kae 'oua na'á mou fa'ifa'itaki ki he ngaahi me'a 'oku nau faí. He 'oku 'ikai te nau fai e me'a 'oku nau malanga'aki.”

Pou ‘Ao: ‘Oku 'uhinga hono ui kitautolu ko e kalisitiane, ko 'etau muimui kia Kalaisi. Pea 'oku tau kalisitiane houa 'e 24, 'aho 'e 7 pea uike 'e 52! 'Oku 'ikai ha taimi pe feitu'u te tau ki'i mālōlō ai mei he'etau kalisitiane. Ko hono 'ai mahino 'aupitō, ko e talu mei hotau papitaiso, mo fakahū ki he Siasi 'o Kalaisi, mo 'etau kalisitiane, pea ko 'etau kalisitiane pe ki he mate. Ko e 'uhinga ia 'o 'etau kau ki he Lotú, ke akonekina kitautolu ki he tō'onga & tokāteline 'o e Lotu Faka-Kalisitiane. 'Oku tatau pe me'a 'okú ke mea'í mo ia 'oku ou lave'í, neongo 'etau tōtōivi mo feingá, ka 'oku tau kei tōnōnou pe. 'Oku tau kei mā'oni'oni tatau pe mo e kau Falesi 'o hangē ko e na'ina'í na'e fai 'e Sīsū. 'Oku tau pōtopoto'í hono fakahinohino e kakai kehē ki he me'a ke faí kae 'ikai ke tau lava kitautolu 'o fai e me'a ko iá. 'Oku 'i ai e lea 'a e fonuá ni, 'oku fe'unga mo e kalisitiane, “*We need to walk the walk, not just talk the talk.*” Ka 'oku 'i ai ha me'a 'oku tau lea 'aki, fakapapau'í ko e me'a ia 'oku tau tui ki ai, pea tau fai e me'a kotoa te tau ala lavá ke fakakakato e me'a na'á tau lea 'akí. 'Oku fofonga vaivai 'a 'etau talaki e Ongoongolelei 'o Kalaisi 'i he 'ikai ke tatau 'etau leá mo e ngāué. Ko e tokolahi 'i he kakai 'oku tau fengāue'aki faka'aho mo iá, kau muli 'oku 'ikai ke nau 'ilo pe tui kia Kalaisi, pea 'oku 'ikai mole honau taimi he fekumi ke 'ilo a Kalaisi. 'Oku hiki 'e Matiu vahe 5 veesi 4 'a e folofola ko eni 'a Sīsū: “*Ko kimoutolú ko e maama 'o māmani: ko e kolo 'oku tu'u 'i ha funga mo'ungá 'oku 'ikai te ne lava ke puli.*” ‘E lava ke 'ilo 'e māmani 'a e Maama faka-Sīsū Kalaisi mei he'enu sio ki he'etau mo'ui? ‘E lava ke maamangia 'a māmani 'o kapau te nau fengāue'aki vāofi mo koe? 'Oku mahu'inga ke tau sivilivi'í mo vakai'í lelei 'a e me'a 'oku tau lea'akí. 'Oku lava pe ke tau tala mei he ngaahi lea 'oku ngāue'akí 'a e tu'unga 'oku 'i ai 'a e mo'ui 'a e tangata mo e fefine takitaha tautautefito ki he taimi 'oku nau faingata'a'ia fakaeloto, mafasia pe mamahi ai 'i ha me'a. 'Oku fakatokanga kitautolu 'e Semisi he'ene 'Ipseli, “'oku ala fakalalata'í 'a e monumanu kehekehe 'o e vaó ... ka 'oku 'ikai fa'a lava ke mapule'í 'e ha taha hono 'elelō.” ‘Oku fanongo e kakai ki he lea 'oku tau ngāue'akí. 'Oku langa hake pe 'oku fakaholomui loto mo mo'ui 'a e lea 'oku tau ngāue'akí? 'Oku 'omi nonga ki he taimi 'oku longoa'a ai mo vāvātau e feohi pe 'okú ne toe tafu 'e ia ke toe kakaha ange 'a e ki'í afi na'e poiipoilá? Ko e lea 'oku tau pu'akí, 'oku totonu ke ne fakamatala'í ko e kalisitiane kitautolu, ko e muimui 'o Kalaisi. 'Oku 'ikai ke toe kehekehe e mo'ui 'a e kalisitiane 'i he taimi 'oku 'i falelotu ai, falekoloa, ngāue'angá pe 'i 'apí, feohi'anga 'a e kau fine'eikí pe ko e faikava 'anga 'o e kau tangata'eiki, pe 'i ha toe feitu'u pe.

‘Ānau, Lotu mo e ‘Aukai: “Ko tui na'e ngāue ai 'a Noá, 'i hono valokia ki ha ngaahi me'a kuo te'eki hā mai; pea 'i he'ene manavahē ki ai, na'á ne fa'u 'a e 'A'aké mo'o fakamo'ui hono 'apí: 'io, ko ia ia na'á ne fakahalaia ai 'a māmani, 'o ne hoko ko e 'ea ki he mā'oni'oni fakatui.”